

CATALONIA

REVISTA D'IN-
FORMACIO I
EXPANSIO
CATALANA

La blanca Sitges, amara-
da de llum i de sentors
marines, reposa a la cos-
ta catalana, estenent al
redós de l'alterosa esglé-
sia l'encantament de les
seves cases polides i dels
seus monuments artis-
tics, com una gavina dis-
posta a emprendre el vol
damunt de la mar blava.

189

QUILMES

DE INVIERNO

— LA —

MEJOR CERVEZA

=== PARA ===

LA ESTACION

Sucesión Testamentaria

LA ROYAL

Joyería Fina

EN LIQUIDACION

Aros brillante	Collares perla
Anillos platino	Cruces brillantes
Brillantes solitarios	Cadenas oro platino
Alfileres	Relojes oro platino
Prendedores	Platería Inglesa
Pulseras	Artículos regalos

En venta al 50% de su valor real

356 Esmeralda 356

CATALONIA

PUBLICACIO MENSUAL EDITADA PEL CENTRE CATALA DE B.A.

REDACTOR EN CAP

RAMON ESCARRA

DIRECTOR

LLUIS MACAYA

ADMINISTRADOR

R. GIRONA RIBERA

ANY III. — No. 21. — NOVEMBRE DE 1929 — CHACABUCO 875 — U. T. 23, B. ORDEN 4141

REFLEXOS

Per JORDI D'ARGENT

LA DESCOBERTA DE BARCELONA

Que l'Exposició Internacional ha estat un èxit és indubtable. Parlem de l'èxit exterior, d'allò que hom veu, com a espectacle, com a magnificència, com a concurrència de forasters. Aquest èxit ha estat cridat en totes les llengües i per tot el món. Fa uns quants mesos que els diaris més importants de cada país parlen gairebé tots els dies de l'Exposició. La riada de gent que hi va de tot arreu i els elogis que se li dediquen són eloqüentíssims: la millor Exposició que hom hagi vist mai, les fonts lumíniques i la decoració d'aigües irisades més fantàstiques i grandioses que s'hagin imaginat, la regina de la Mediterrània, la primera ciutat d'Espanya, la de més formós emplaçament entre totes les capitals d'Europa...

Ens fa l'efecte com si Barcelona hagués estat descoberta suau. I Barcelona ja ho era així, tal com és avui, de molts anys ençà: amb les qualitats superbes que ara li reconeixen i amb les falles innegables de sempre. Més o menys — servades les distàncies de temps — els elogis que enguany se li prodiguen són els que li va retre Cervantes, en el segle XVII, quan va descobrir la ciutat comtal des de les planes del Quixot: el judici de Cervantes, en allò que sembla tenir de ditiràmbic, no és més que un efecte de comparança espontani amb altres ciutats espanyoles de la seva època... En fa molt de temps que és la primera ciutat de la península pel seu comerç, per la seva indústria, per la seva urbanització, per la munificència dels seus carrers i edificis, pel creure de les belles arts, àdhuc per la como-

ditat del seu viure i pels seus esbarjos, per tot això que ara descobreixen els escriptors i periodistes de Madrid. Que tot això fos inconegut dels estrangers — encara que ho sabien més que els espanyols — és comprensible, però que ho ignoressin milions d'espanyols cultes, els polítics, els capitosts dels partits, els que ens governaren de trenta anys ençà, és inversemblant.

El mateix comte de Romanones — i heus ací tot un petit símbol — sembla que just ara, amb el panegíric que ha fet de la ciutat, l'hagi descoberta. Però llegiu les Memòries del mateix Romanones fa poc publicades, i hi trobareu un altre descobriment de Barcelona, més punyent que l'actual, que son autor va fer l'any 1902, quan va haver d'assistir, com a Ministre d'Instrucció Pública, en representació del govern central, a l'enterrament de Mossèn Cinto. Llavors, diu, va adonar-se, enmig de la grandiositat indescriptible d'aquella exteriorització de condol, de la fredor, del menyspreu que arreu es revelava envers tot el que tenia un caràcter oficial. I afegeix que allò va ésser-li una gran lliçó i que va comprendre que Barcelona, i Catalunya, i els problemes catalans, no eren tractats des de Madrid com calia tractar-los pel desconeixement que allà en tenien.

Es que aquell tracte va millorar des del primer descobriment de Barcelona degut a Romanones? Es que aquella descoberta va servir d'alguna cosa? Aquest experiment ens dóna dret de témer que ara passarà igual. Totes les figures polítiques de Espanya — de la política vella i de la nova — han estat a Bar-

celona i han tingut ocasió d'escoltar el glatir de Catalunya. Molts estrangers han pallessat en les seves declaracions i comentaris que havien conegut l'ànima de Catalunya; cal pensar, doncs, que amb major causa l'hauran pogut descobrir els polítics espanyols. Què en treurem, però, d'aquesta descoberta si després acluquen els ulls i actuen com si les realitats de Barcelona i de Catalunya no fossin al món, al món petit que hom obira des de la Puerta del Sol?

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — El Passeig de Gràcia, per J. Lleonart Nart. — Noticiari de Catalunya. — L'Humor Català: Cornet, per J. Junceda. — Elena voldria morir-se, per J. Grau-Elies. (Dibuix de Caballé). — Joan Larrea (Dibuix de Ll. Macaya). — Jaume Bofill i Mates, poesies (Dibuix de Sanfeliu). — Recorrent l'Exposició. — Sant Martí del Canigó. — Cròniques Barcelonines. — Un projecte poc conegut d'En Puig i Cadafalc, per R. Canals. — Parlant amb Eugeni Compiant, per R. Girona Ribera. (Dibuix de F. Fàbregas). — El trasllat del cor de la seu de Barcelona, per Ramon Caralt. — La Costa Brava, de Blanes a Tossa, per Pau de Foix. — Llibres, llibres, llibres!, per J. Torrendell. (Caricatura de Bagaria). — Notes d'art: Francisco Bernareggi. — Les entitats catalanes de Sudamèrica. — Elogi del català a Catalunya, per Lluís Castelló. — De nostra parla, per E. George. — Esparverot, per M. Bendranes Palá. (Dibuixos de Macaya Cantó). — Pànic, per Apeles Mestres. — Portada, de Ll. Macaya.

B.P. de Soria

61116477
D-2 23081

6477

D-2
23081

BARCELONA VUITCENTISTA

EL PASSEIG DE GRÀCIA

EL barceloní d'aquesta generació, no pot donar-se compte de la Barcelona de les primeries del segle XIX, i de la gran transformació que en menys de vuitanta anys ha sofert el Pla, convertint en explèdides avingudes edificades de no menys magnífics palaus de marbre i pedra, els camps que encara no fa pas tants anys voltaven la ciutat.

Amurallada Barcelona, tenia sortida només pel Portal de Mar, pel Portal Nou, pel de Sant Pere, pel de l'Àngel, pel del Pes de la Palla, el de San Antoni i el de Santa Madrona; i com que la gent de ciutat estava acostumada a estar engabiada, pocs eren els que, a les-hores sortien a respirar l'aire pur del camp, i els que ho feien, bastaven els camins més planers, més ben arreglats, que, naturalment, eren las carreteres per dolentes que fossin.

A les falces de les muntanyes que envolten Barcelona, s'anaven formant una colla de poblets, que amb prou feines tenien vida, degut a la seva escassíssima relació amb la ciutat; Gràcia, per exemple, que era un d'ells i que avui és una de les primeres barriades de la ciutat moderna, era un munt de cases, on, a l'igual que Horta, s'hi rentava la roba bruta dels senyors de ciutat; doncs bé, anar de Barcelona a Gràcia, era un viatge més difícil i perillós que avui anar a les Hurdas. No hi havia ni un mal camí que hi portés. Els carros anaven per la Riera d'En Malla, o pel Torrent de l'Olla, i prou, perquè els pocs excursionistes d'aquells temps que s'animaven a anar pels barrancs, que ells ne deien droceres, estaven sempre exposats a trencar-se la nou del coll.

Aquell estat de coses, en els començos de l'any 1821, suggerí la necessitat de construir una via ampla que al mateix temps que posés en fàcil comunicació Gràcia i la muntanya amb Barcelona, donés a aquesta última un lloc d'esbarjo, un passeig, fora muralles, per diversió dels ciutadans. Una Junta de personalitats presidida pel capità general, quedà encarregada de portar a bon terme la millora, i comentaren aquell mateix any les obres que tingueren de suspendre's degut a la propagació de la febre groga que tantes víctimes causà a Barcelona.

Renovant-se els treballs en 1822 i continuant-se amb gran impuls en 1824, essent capità general el marquès de Campo Sagrado, a fi de donar jornal a molts treballadors que restaven sense feine. Per subvenir a les quantioses despeses de les obres i a la expropiació de diferents terrenys, s'obrí una subscripció popular, és reberen donatius i s'escolliren altres arbitris, entre els quals mereix citar-se el que concedí el rei Ferran VII d'un impost de 20 rals per ca-

da porc que s'introduís a la ciutat per espai de tres anys, gràcia que s'allargà per dos anys més.

Per tot l'any 1827 quedà llest el treball i s'inaugurà la gran avinguda que en digueren Passeig de Gràcia, el més bell passeig de la ciutat i que fou un dels més animats, sobretot després de 1893, que s'introduí en ell la gran millora de la il·luminació per gas, que sumministraren les fàbriques de Barcelona i Gràcia per al tros comprès en els termes respectius d'ambdues poblacions. El citat passeig allavors tenia una amplada de més de 50 metres, i constava de cinc carrers d'arbres de tota mena, que als pocs anys formaven veritables túnels de fulles verdes, i que, en les hores de sol, era una delícia passejars'hi; el passeig central i els laterals eren per la gent de peu, i els dos del costat del Central, eren per trànsit rodat i cavalleries; per allí començaren a passar uns cotxes que per 4 quartos anaven a Gràcia de davant de Betlem, i altres que anaven a Valldaroca i que sortien de la plaça del Beat Oriol; el camí de la dreta era el d'anada, i el de l'esquerra el de la tornada. El desnivell era d'uns quaranta metres de pendent suau. Aquest passeig pels costats, era tancat, per separarlo dels camps, per una mena de banc de llarg a llarg, fet de material, i que al ensem podia servir de seient, i en el passeig central se'n col·locaren també altres de pedra picada situats a distància uns dels altres.

Tota la llargària del passeig es dividia en tres trossos continuats, i en cada extrem d'aquests, hi era feta una placeta circular. Les primeres dels dos extrems, tenien en

llurs centres uns grans brolladors, i en la del mitj, una mena d'al·legoria. L'Ajuntament, per alimentar aquests i per al regatge del passeig, concedí 15 plomes d'aigua, que comensaren a córrer el dia 24 de maig de 1827, que amb gran festa, presidida pel general i la Junta, s'inaugurà oficialment.

Aquesta millora va ésser de gran transcendència, tant per Barcelona com per Gràcia, que anà creixent d'una manera meravellosa, adquirint cada dia més importància i edificant-se cada dia més. Començaren a desaparèixer els camps de cultiu del costat del passeig, les fonts començaren a cridar tertullians, que hi anaven a pendre el got d'aigua fresca i la papeuina d'anissos (tot plegat un quarto). La font de Jesús principalment, situada on després va ésser teatre Espanyol, a les tardes eren veritables tornabodes i llocs de reunió. Sobretot, quan s'illuminà amb fanals de gas, va sofrir un canvi el passeig, que es convertí en lloc de moda, tarda i vespre. Allí s'establí *La Ninfa* (avui passatge Bell-lloc) *recreo* que després prengué el nom d'*Euterpe*, on s'establí la primera societat coral fundada per En Clavé.

Al *Tivoli* vell, carrer d'Aragó, amb un teatret mig a l'aire lliure, que per un ral us donaven *sarxuelas* catalanes, i on debutaren artistes como En Colomer i la Mateu, En Mollá i l'Enriqueta Alemany, la Cristineta Curriols i el célebre Roca, anomenat *El Pajarito*, i altres formant uns conjunts deliciosos. Se represaven obres d'En Pitarra, Aulés, Coll i Britapaja, amb música del vell Manent. "La fira de Sant Genís", "L'hostal de la Peira", "El Robinson petit", "De Sant Pol al Polo Nort", "Cinc minuts fora del mon", "Dorm", etc., etc. Inútil dir que es contaven les representacions per grans plens.

També s'inaugurà el *Prado Catalán*, amb teatre, sala de ball, café a l'aire lliure, etc., que també tingué gran èxit de públic. I per fi els magnífics *Camps Elisius*, que cridaren l'atenció de tothom per la seva grandiositat, luxe i grans comoditats.

M'oblidava de dir-vos, que el brollador que hi havia en el passeig (encara amb el carrer de Provença), va subsistir fins a l'any 1872, en que el van traslladar a la plaça Garay, del Poble Sec, amb bombo i platets de la banda del *veteranos de la llibertat*, essent alcalde de Barcelona En Rius i Taulé, la primera vegada que va tenir la vara.

Tots aquets veritables sitis d'esbarjo i alegria, anaren desapareixent a mida que s'anaven obrint els grans carrers de la ciutat nova, perdent així Barcelona una de les més típiques coses que tenia, per anar-se convertint en una ciutat europea i cosmopolita; a la fi de segle ja casi no en quedava res, i el Passeig de Gràcia s'ha convertit en un dels més formosos carrers moderns, no sols d'Europa, sino del mon.

J. Lleonart Nart.

NOTICIARI DE CATALUNYA

Olot

El dia de la festa de Sant Ferriol, a la capella del sant, en el mateix barri, se celebren misses i un ofici amb sermó. Antigament les festes que organitzaven els veïns d'aquesta barriada tenien gran importància.

Tarragona

Començà la temporada de teatre català de l'Orfeó Tarragoní. Actua una companyia formada pel veterà actor August Barbosa, tenint com a primera actriu a la senyora Marta Cazorla. Hi figuren, a més, la dama jove Maria Valentí, les actrius Dolors Oliart, Trinitat Guitart i Elvira Coma i els actors senyors Salvador Ferrerons, Eduard Serrahima i Amadeu Casas.

Les obres amb què s'inicià la temporada són "Tardania" d'En Pous i Pagès i "Lluita d'ànimes", d'En Barbosa.

Han estat unes hores a la nostra ciutat, 35 senyorettes mallorquines, deixebles de l'Escola Normal de Palma, les quals es troben realitzant un viatge d'estudi. Visitaren tots els monuments arqueològics, els museus i la Catedral.

A la nit marxaren cap a Barcelona, des d'on embarcaren cap a Mallorca.

Per les brigades municipals s'està procedint a fer desaparèixer els cossos sortints d'alguns edificis que per no estar a línia, estretien l'entrada o sortida d'alguns carrers.

A més d'això, en alguns altres carrers, on per la seva forma d'enllaç amb els immediats resulta massa tancada la corba que obligava a fer als automòbils de trànsit, ha estat expropiat un angle de l'edifici corresponent, per a xamfranar-lo i donar al viratge una major amplària.

Hom dona com a segura la construcció d'un magnífic teatre modern, a la Rambla de Sant Joan, xamfrà a la baixada de Toro. El que hi ha de cert, és que un opulent comerciant d'aquesta plaça, ha ad-

quirit el solar on està instal·lada actualment la "pajarrera" del Club Velocipedista, i la magnífica casa que el segueix, amb façana a la Rambla. El seu propòsit, segons sembla, és bastir un sol i grandíols edifici, digne d'aquell esplèndid emplaçament.

Igualada

S'ha parlat del propòsit de donar a l'entrada a la Plaça de la Constitució, pel carrer de Santa Maria, una capacitat major que l'actual que permeti la fàcil circulació de caruatges.

Granollers

Augmenta l'expectació per la prova motorista Gran Premi Europa, anunciada en el circuit L'Ametlla.

A Belluga es construeixen les tribunes destinades al públic que assistirà a l'acte esportiu.

L'alcaldia ha fixat els dies i les hores que les carreteres compreses en el circuit es trobin tancades a fi i efecte de facilitar els entrenaments i les carreres.

Caldas de Montbuy

Han assolit un èxit esclatant els concerts donats pel violinista Ferran Guerin i la professora de piano Maria Carbonell al Casino Calderí. El nombrós i distingit públic que hi assistí premià els executants de la música clàssica amb ovacions.

Després d'unes llargues vacances estinenques ha començat novament la temporada teatral al Círcol Instructiu i d'Esbarjo, a càrrec de l'aplaudit quadro d'aficionats de l'esmentada societat. Amb els elements que constitueixen aquest grup d'aficionats fa que sovint el públic es delecti amb les obres dels més lloretjats autors de la nostra escena.

Santes Creus

Fou celebrat amb un grandíols èxit, al Monestir de Santes Creus, el Primer aplec organitzat per les entitats sardanistes de les nostres comarques.

Hi assistiren nombrosos elements de Tarragona, Reus, Vi-

laseca, Constantí i La Selva. A darrera hora, les entitats de Valls acordaren no concórrer a l'aplec, ignorant-se els motius d'aquesta determinació.

A les nou del matí, tots els sardanistes oïren una missa a l'església del Monestir.

Acabat aquest acte, hom emprà el temps en visitar tot el Monestir i les darreres obres de consolidació portades a terme.

Acte seguit, a la plaça gran, tingué lloc la primera tanda de sardanes, a càrrec de les cobles "Catalunya", de Reus, i "Harmonia", de Tarragona.

Foren els moments més animats i brillants de l'aplec, per l'entusiasme especial que donaren prova tots els devots de la dansa, de la nostra terra.

Més tard, els expedicionaris s'escamparen per la gran salzereda de la riba del Gayà, per tal de donar compte dels queviures, en plena natura.

Vich

Estan a punt d'iniciar-se les obres d'emplaçament del nou orgue en l'església del Carme de la nostra ciutat. Aquesta millora és fruit d'un donatiu que féu el Sr. Jacint Bassols. El nou instrument litúrgic, que serà col·locat al mig del cor, sota del rosetó, i de cara a l'altar major, ha estat construït a l'acreditada Casa Estadella, de Barcelona.

Sembla que dintre poc tindrà la ciutat una Associació d'Amics del Teatre. Per tal de portar a la realitat tan bella idea, ha estat nomenada una junta de joves entusiastes i intel·ligents.

Girona

Per a formar part del jurat que ha de concedir els premis als propietaris d'edificis construïts en el territori de la Cambra Oficial de la Propietat Urbana d'aquesta ciutat, ha estat nomenat per la Comissió provincial de Monuments Artístics, l'arquitecte senyor Eduard Blanch.

Poblet

Com a conseqüència d'una visita feta al monestir de Poblet per l'arquitecte conserva-

dor de monuments senyor Martorell i els senyors Toda i Oliiva, de la Comissió Provincial de Monuments, aviat seran introduïdes en el dit monestir algunes millores, pel que fa a l'hostatge dels encarregats de la seva inspecció. Per aquesta finalitat hom pensa habilitar una de les torres de la muralla.

La consignació que hi ha per a dur a terme aquesta obra, és de 10 mil pessetes.

També s'habilitarà una dependència, per a establir-hi uns serveis higiènics complets, molt necessaris en un lloc tan visitat.

Llagostera

Es calà foc en una fàbrica de conglomerats de suro.

De Girona, sortiren en automòbil el Governador Civil i l'Alcalde, i tot el material disponible del Cos de Bombers.

El sinistre prengué unes proporcions importantíssimes, i els bombers, ajudats de diversos veïns, s'ocuparen activament en apagar el foc de la fàbrica i evitar es comunicés a les cases properes.

Berga

Després de llarga malaltia, ha mort la muller del comerciant senyor Salvans i Solana. La seva mort ha estat molt sentida en aquesta ciutat, on gaudia de moltes simpaties per la seva bonesa de caràcter.

Van estar a la nostra ciutat diversos joves del Club Natació Barcelona, els quals, juntament amb diversos elements entusiastes del sport, van visitar els terrenys on es construirà una gran piscina, amb aigües del canal industrial.

Tortosa

A la fàbrica de farines "La Providència", propietat del senyor Joan Figueres, s'inicià un incendi que de seguida prengué grans proporcions; quedà la fàbrica completament destruïda. Acudiren al lloc del sinistre els bombers i un escamot de soldats comandats pel capità senyor Lliberal. La fàbrica no estava assegurada, i les pèrdues es calculen que passen de dues-centes mil pessetes.

Arbós

Fa ja bastants dies que a la casa núm. 10 del carrer del Forn s'ha instal·lat un magnífic taller per a confecció de guants de pell. Les màquines són de construcció moderna i faciliten llestesa, pulcritud i economia. Amb la discreta direcció de les germanes senyorettes Maria i Bonaventura Font hi treballen amb activitat un bell estol de senyorettes.

Puigcerdà

Es canalitza el tros de la sèquia que condueix l'aigua al Llac, comprès en tota la llargada de la paret del jardí de la torre de Mme. Journaud.

Santa Coloma de Gramanet

Fa uns quants dies que la Companyia General d'Autòmnius ha posat en circulació els seus vehicles amb imperial coberta.

Les obres de construcció de la carretera Sant Andreu Santa Coloma — carretera que com a conseqüència portarà el definitiu desenrotllament d'aquesta població—avancen ràpidament. Actualment s'acaben ambdós terraplens i es treballa activament en l'aixecament de les pilastres del gran pont, que llançant sobre les diferents vies de la línia de França els unirà.

Montblanc

Aprofitant l'avinentosa de les festes de Sant Miquel, uns quants entusiastes de les belles coses de la vila de Montblanc i la seva comarca organitzaren una manifestació d'art.

Ens diuen d'aquella vila que l'èxit ha estat inusitat, car més de 800 persones entraren aquells dies als Claustres de l'Hospital, lloc destinat per a la celebració d'aquest acte, pagant llur entrada, que era destinada a beneficència local.

Els artistes expositors eren: L. Aguirre, Roser Bianya, Llorenç Brunet, Pere Català, Josep M. Domingo, R. Estivill, J. Pere Gil, Artur Carulla, Josep López Morelló, Josep Martí, Jaume Mercadé, J. Obiols, J. Pons, Potau Martell i Artur Potau, alguns dels quals ofrenaren llurs obres perquè se sortegessin, i el producte ingressés a la quantitat recaptada pels pobres de la localitat.

Sant Feliu de Guíxols

Arribaren a la nostra ciutat el matrimoni alemany Johannes Schoeder, de Berlín i Elisabeth Kretschmer, de Weimar, els quals tripulant una petita embarcació de sis metres de llarg, 90 centímetres d'amplà i 30 centímetres de puntal, moguda exclusivament a força de rem, donen la volta al món. Interrogats sobre l'objecte del viatge, han manifestat que el seu propòsit és donar la volta al món per pur esport i que no els guia altra cosa, que una aventura que s'han emprès. Han dit que el dia 17 de setembre de 1928, sortiren de Berlín.

Ja han recorregut, Alemanya, Holanda, Bèlgica, França, i la primera població de casa nostra que visitaren, fou Cadaqués, i la segona, Sant Feliu.

Reus

Per tal de constituir una societat que reuneixi a tots els fills de Reus i sa Comarca, residents a Barcelona, s'ha nomenat un Comitè organitzador format pels senyors En Josep

Caselles, En Joan Fort, N'Egeni Meix, En Manuel Escudé i En Joan Riba, el qual Comitè, a l'ensem que realitza les gestions preparatòries per donar vida a la societat projectada, té el propòsit de contribuir a la Diada de Reus que deu celebrar-se properament a l'Exposició Internacional.

Sitges

Sota els auspicis de la Societat d'Atracció de Forasters, s'ha constituït la comissió organitzadora de l'Exposició Nacional de Clavells, la qual tindrà lloc durant la primavera vinent.

Sembla que s'atorgaran diplomes i medalles per als professionals, i premis en metàl·lic per als aficionats.

Aviat es publicaran les bases d'aquest Certamen.

Bellcaire

Els dies de la Festa Major va celebrar-se l'exposició escolar. Els espaiosos salons de classe presentaven un bell aspecte. En grans taules i pres-

tatges s'exposava degudament classificat i en un ordre perfecte. Gran nombre de treballs escolars consistien en labors, pintures, dibuixos, treballs manuals, ceràmica, mapes, etc. Tot està executat amb gust i pulcritud.

Sabadell

Segueixen amb gran activitat les obres de nova estructuració d'una meitat del passeig preferit dels sabadellencs. L'aspecte que va prenent no és altre que el que té l'Avinguda de Joaquim Costa, de la qual vindrà a ésser continuació.

La vigília de la Mare de Déu de la Mercè aparegué el primer número d'un nou diari del vespre. Es titula "Sabadell-Ciutat". La direcció, administració i impremta són instal·lades al carrer del Dr. Puig, número 34. Sigui benvingut el nou confrare.

S'embarcà cap a Nord-Amèrica el nostre compatriota, l'eminent músic senyor Agustí Borgunyó, al qual hom ha fet objecte de merescuts homenajes durant la seva curta estada a Sabadell. El més notable ha estat el que dedicà al seu antic cantaire l'Orfeó de Sabadell, en el teatre Principal, davant d'una gran concurrència que omplia a curullar el vell teatre. Ultra un bell parlament del senyor Joan Sallarès en el qual s'evocava la rellevant figura del mestre Borgunyó, filla tota del seu talent i propi esforç, l'Orfeó cantà diverses composicions.

Lleida

"La Gaceta" publicà una disposició otorgant definitivament la subasta per a la construcció de les obres del tros primer del ramal de Tubesian, a la carretera de Llaversi-Andorra, al senyor Francesc Cases, de Lleida. El termini fixat per a la construcció de les dites obres és el de vint mesos i la valor és de 372.898 pessetes.

Ha estat publicat un anunci per a la subasta de les obres de construcció del pont de formigó armat damunt el riu Noguera-Pallaresa, terme municipal de Pobla de Claverol.

EFEMERIDES

MES DE NOVEMBRE

1058.	Dia 18.	Es consagra i oberta al públic la primitiva catedral de Barcelona.
1358.	Dia 2.	Són soterrades a la Seu de Girona les mortals despulles del comte Ramon Berenguer i de sa esposa.
1659.	Dia 7.	Es firmat a França el tractat dels Pirineus, que ens costa la pèrdua del Rosselló.
1741.	Dia 8.	Mor a Montserrat l'organista Fra Carles Sobrevalls.
1755.	Dia 8.	Mor a Montserrat el cantor Fra Llorenç Verde.
1771.	Dia 22.	Neix a Palafargell el músic Fra Antoni Roig i Silvestre.
1829.	Dia 8.	Neix a Barcelona el pianista, organista i professor de música Primitiu Pardàs.
1839.	Dia 15.	Mor a Mataró el compositor i organista Baltasar Dorda, pvre.
1844.	Dia 15.	La reina Isabel II encapala la subscripció d'accions per a la construcció del Gran Teatre del Liceu, de Barcelona.
1848.	Dia 8.	Comença a funcionar amb tota regularitat el carril de Barcelona a Mataró, el primer d'Espanya.
1870.	Dia 29.	Naix a la seva casa pairal de Castellersol l'eminent patrici N'Enric Prat de la Riba.
1873.	Dia 8.	Mor a Barcelona el professor de violí Joan Muntó i Pujadas.
1874.	Dia 21.	Deixa d'existir a Roma, en la plenitud de la seva glòria, el gran pintor català Marian Fortuny.
1888.	Dia 25.	Es inaugurat a Barcelona el monument dedicat a Clavé, el fundador de les societats corals catalanes.
1896.	Dia 22.	Debuta a Sabadell, com a director d'orquestra, el mestre català Antoni Ribera.
1899.	Dia 8.	Primera representació a Barcelona, i estrena a Espanya, del drama líric de Wagner, <i>Tristany i Isolda</i> .
1900.	Dia 15.	Primera representació a Barcelona de <i>Sigfrid</i> , segona jornada de la Tetralogia de Wagner, <i>L'anell de Nibelung</i> .
1902.	Dia 11.	Els <i>Jocs Florals de Barcelona</i> , suspesos pel Governador Civil, es reuneixen amb grandios èxit a Sant Martí de Canigó (França).
1915.	Dia 3.	Un incendi destrueix l'històric <i>Teatre Principal</i> de Barcelona, anomenat abans de <i>Santa Creu</i> .

La vivacitat és la característica de l'art d'En Cornet i també la de la seva persona. D'ell pot dir-se el que es diu d'En Douglas Fairbanks: que equival a uns quants quilos de dinamita vivent. La seva enorme activitat es reparteix entre el dibuix, una càtedra i dues o tres indústries relacionades amb la seva qualitat d'enginyer.

Porta aquestes últimes amb tal fúria de treball, que no es dona un minut de repòs. Els que gustem l'encant dels seus dibuixos, tenim una raueúnia sorda contra aquest caire industrial d'En Cornet, que li roba tants moments que preferiríem que l'excel·lent artista es dediqués a fer els seus deliciosos ninots.

La tècnica del dibuix d'En Cornet és de les més senzilles; a la síntesi del pensament respon una gran simplicitat en els mitjans d'expressió, tan oportuns que no cansen mai, com no cansa mai el nutritiu pa de cada dia ni l'aigua clara de la font.

Hem dit, en començar, que la qualitat mestressa de l'art d'En Cornet era la vivacitat. Figureu-vos el que això representa! Perquè, sense voler entrar en comparacions, sempre odioses, de dibuixants més o menys enciengats, més o menys decoradors, més o menys conixedors de la tècnica, en trobaríem a carretades!... Però, que poquets en trobaríem que, com En Cornet, sabessin fer viure els seus dibuixos, infondre en la matèria inerta amb que han bastit les seves creacions el buf espiritual que les fa moure i circular i fer entremaliadures!

Aquestes qualitats de l'art d'En Cornet fan que sigui adorat dels infants; no solament dels infants de debò, sinó també dels homes que han tingut la gran sort de no perdre, en fer-se grans i arribar a la edat madura, aquella infantilitat d'ànima que és llur millor alegria.

Quina glòria més gran volen per a un artista, si al mateix Jesús li agradava, més que cap altra cosa d'aquest món, la simpatia dels infants?

Com se les compon En Cornet per agabellar d'aquesta manera la voluntat dels infants? No ha de fer, certament, cap esforç extraordinari, perquè ell mateix és un infant. I consti que en dir això penso fer-li el millor dels elogis.

En Cornet és un infant sí, però un "infant terrible" d'a-

quells que no callen res i poden arribar a comprometre la mamà amb les seves veritats netes i crues. Un infant terrible que fins fa rebequeries. Un infant terrible i generós, la conducta del qual és sempre evangèlica... Perquè En Cornet, en definitiva, és això: un cor net.

Aquesta qualitat explica prou que aquest artista sigui, a més del millor dibuixant infantil, una cosa a primera vista tan oposada como caricaturista polític, i dels que fan sang. Però, ben mirat, la contradicció és solsament aparent: la característica de l'infant terrible és que no se les ca le a ningú; que no hi ha respecte humà que el deturi; que ell ha de cantar les veritats encara que després li estirin les orelles o perdi les simpaties fins de la seva mateixa família política. En Cornet és així, no pot fer-hi de més ni de menys. Qui recordi la

En Cornet, caricatura d'En Castanyes

C O R N E T

—Perdoni que no hagi vingut abans però els meus clients encara no m'han deixat ficar al llit. Què li passa?

—Ja veurà, no estic gens bé i he notat que tinc el ventre molt dur.

—Veïam si s'hi sen qualcom d'anormal.

—Caram! Aquest mamo no'l deu haber trovat tant dur com això doncs s'hi ha adormit.

vida del Cu-cut em donarà de seguida la raó. Perquè el Cu-cut, en definitiva, no era altra cosa que la plasmació de les idees malicioses i generoses alhora d'En Cornet.

Limitant-nos a considerar la part artística, ens trobarem que el tipus del Cu-cut és una de les personificacions més gracioses que es puguin haver fet de la sornageria pagesa catalana. I no sé quin encant indefinible deu tenir, que un cop vist, ja no se us esborra mai més de la memòria. És de la categoria d'aquelles rares creacions de l'enginy humà — Gulliver, Sanxo Pança, Pantagruel, etc.— que sense haver viscut en la realitat, són immortals mercès al geni de llur creador.

I, em direu: on radica l'encant, la gràcia del Cu-cut? No ho sé, no ho sap ningú fora del mateix Cornet. Quan sortia el simpàtic setmanari, cap dels dibuixants que hi col·laboràvem havia pogut mai dibuixar cap Cu-cut que pogués mitjanament anar, i a fè que ens trencàvem el cap per assolirho. Aquest cas, entre mil, us demostrarà clarament el que dèiem al principi: l'art d'En Cornet té una gran senzillesa aparent; però, alerta! no proveu d'imitar-lo, perquè us agafaríeu els dits!

Joan G. JUNCEDA

—Aquí traemos este desgraciado que no puede ni aguantarse dret.
—I quin ofici teniu, bon home!
—Soc del ram de l'aigua.
—De l'aigua! noi ningú ho diria.

—Nosaltres veníam per a veure si vostè ens podria llogar com a models.
—Ho sento però no pinto sino flors i fruites.
—Però ficis vostè en que la meva nena està rodona i vermelleta com una pometa.

(Habitació arranjada amb gust i senzillesa. Els seus estodants son dos novejans, d'aquells que estan en la creença que la vida és un continu somni, per a manera amb que els somriu llur inextinguible felicitat).

JOAN (Marit d'Elena. Té una trentena d'anys. El seu tarannà més visible és el de llegir els diaris després de sopar; hi troba una delectança tan beatífica, que, si per cas no pogués satisfer-lo, ben segur que se sentiria un home desafortunat. En aquest precís moment, però, és per ulla la mitja tarda, l'hora en què les confidències entre marit y muller, arriben al màxim de dolceses... Diu a Elena): Avui podríem sortir a donar un tomb... La tarda ens permetria una bella satisfacció...

ELENA (Una criatura de categoria excel·lent. No té encara vint anys. S'ha casat amb la il·lusió que el matrimoni no és sinó un accident de la vida). — No, Joan; no puc... Bé saps prou que ara no m'és possible d'acompanyar-te com un mes enrera...

JOAN. — Era això el que volia saber! Sí, ja m'he donat compte que el teu caràcter és tot un altre... Si fins sembla que sols tractes de fer-me viure desesperançat.

ELENA. — Què?...

JOAN. — El que sents. Tu creus que jo, pel sol fet d'ésser el teu marit, estic en l'obligació de complaure't en tots els teus capricis...

ELENA (S'asseu en un canapè, tota llançorosa, com si les paraules del seu marit li haguessin arribat al fons de l'ànima). — No, Joan; però el teu procedir actual és ben diferent de quan eres el meu promès... Alas-hores jo crec que hauries estat capaç dels més grans sacrificis, oi?...

JOAN. — Deixem-ho córrer, això; ara el que cal és saber a què és degut el teu refredament. (S'acosta a Elena). No comprens que?...

ELENA (Que el té d'una mà). — Es veritat que el homes tots teniu el mateixos recursos per a quedar bé amb la dona...

JOAN. — Som-hi!

ELENA. — Que dic mentida?...

JOAN. — Segons com, sí.

ELENA. — Però no em negaràs que estic en el cert, que m'assisteix molta de raó.

JOAN. — Sí; que voldries allò que fos més adient amb els teus...

ELENA. — Capricis?... (Singlota). Cada dia que passa em converço més de l'error que vaig cometre al casar-me amb tu! No ets digne de tenir-me al teu costat!... Voldria morir-me ara mateix!

JOAN. — Si m'ho diguessis per primera vegada gairebé em faries posar trist... Fora una cosa massa forta per a mi que tu em deixessis, així com així...

ELENA. — Ja m'ho deia la mamà: Filla: el homes, con més bons ens semblen, amb més facilitat amaguen el seu veritable cor... que sempre eis puja al cap'. Pobra de mi! Jo li deia que tu eres tot diferent als altres... Mai no podia pensar-me que tu havies de resultar el que ara veig...

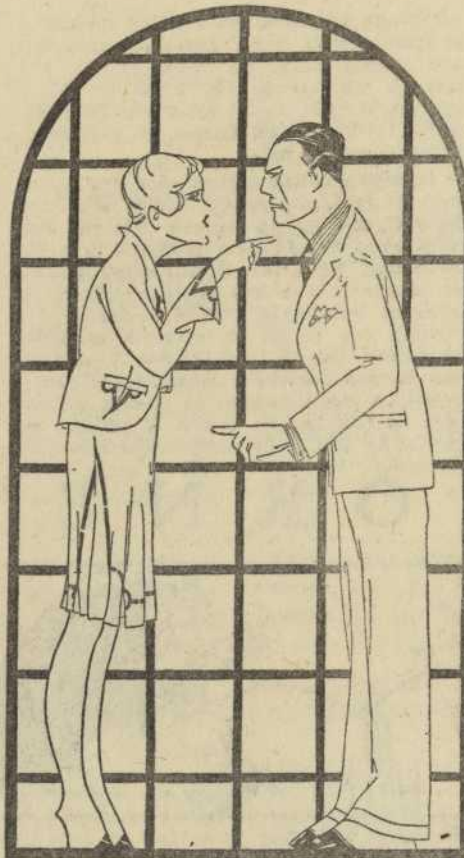
JOAN (Una mica enfutismat). — Elena: si hem de seguir així, no sé pas on arribarem a parar. Potser sí que em faràs creure que tot el castell d'il·lusions nostre està en perill d'enderrocar-se al més lleu buf de vent!...

ELENA (S'aireca). — Saps el que he pensat, Joan? Que podries sortir tu sol...

JOAN. — Així, que persisteixes a no voler sortir amb mi?

ELENA. — A fi de comptes, tu no ho desitges, això?...

JOAN. — Valga'm Deu! N'hi hauria prou per engegar-ho tot al botavant!

ELENA VOLDRIA MORIR-SE

per J. Grau-Elies
DIBUIX DE CABALLE

ELENA. — Fes-te la víctima, ara...

JOAN. — Tot el contrari: l'ocella en-gabiada ets tu...

ELENA. — Si parles així, una mica burleta, és perquè saps que jo sóc una benedicta...

JOAN. — Veig que tot això vol dir que et faci companyia. Sí, Elena; no surto.

ELENA. — No surts?... Es veritat, això?...

JOAN. — Es clar que ho és!...

ELENA. — Doncs me'n vaig jo! Felixa! Porta'm el barret, l'abric i la carters.

JOAN. — Això fa l'efecte d'un joe de disbarats... Primer t'invito a venir amb mi i t'hi oposo rodonament. Ara, per complaure't, em quedo a casa, i tu, en estar-ne segura, em deixes, te'n vas... No sé pas a on...

FELIÇA (Amb els atuells de vestir que li ha demanat Elena, surt de l'habitació que se suposa destinada a guardarroba. És un espécimen de noia feta a propòsit per servir al novell matrimoni. Això vol dir que és la que més els comprèn. L'experiència l'ha feta un ésser dúctil com un tros de cera verge en ple estiu. L'edat que pugui tenir, no ve al cas; no interessa). — Ací té el que ha demanat, senyora...

ELENA. — Quin barret em portes?... Veiam... Sí, no va mal; però n'hi ha d'altres que m'eseauen millor...

FELIÇA. — Si la senyora vol...

JOAN (Que s'ha assegut al canapè on era la seva muller). — La senyora, Felixa, aviat no sabrà allò que en realitat desitja.

ELENA (Que ja s'ha posat l'abric, i en el moment de fer el mateix amb el capell).

— Ara, jo sols desitjo anar-me'n. Vols saber on vaig, Joan?... A casa la mamà.

JOAN. — Abans que m'ho diguessis ja ho havia endevinat...

ELENA (Dóna un petó a Joan). — Si vols més seguretat, d'aquí a mitja hora pots parlar-me per telèfon... Fins més tard!...

JOAN. — Vaja, adèu. (Pausa).

FELIÇA. — El senyor em necessita?...

JOAN. — Per ara, no... Es a dir: escolta... Dignes-me: la senyora, no notes que d'un quant temps ençà fa coses un xic estranyes?...

FELIÇA. — Què vol que li digui, pobra de mi!

JOAN. — No res! Ja sé que tu ens tens força volença... Però voldria que em donessis el teu parer...

FELIÇA. — Jo no puc opinar... M'allenyarria del meu comès.

JOAN. — Però...

FELIÇA. — El senyor bé podria fer-se ben bé càrrec de la situació de la senyora... Em sembla...

JOAN. — Que potser t'ha dit que jo no sóc el marit que ella havia somniat?... S'ha queixat alguna vegada de mi?

FELIÇA. — Mai no m'ha dit tal cosa. De vostè n'està joiosa a més no dir...

JOAN. — No ho entenc!

FELIÇA. — Es molt fàcil de posar-ho en net...

(Se sent el repic del timbre. Tan Joan com Felixa resten una mica sorpresos. Fa massa poc temps que ha sortit Elena i no tenen seguretat de qui pugui ésser).

JOAN. — No sé pas qui pot venir... No espero ningú...

FELIÇA. — Si em permet...

JOAN. — Sí, ves; fes-lo passar.

FELIÇA (Que va a rebre la visita). Si qui qui sigui?...

JOAN. — No tinc enemics... (Pausa. Mentre la minyona es fora, Joan agafa un diari i el fulleja displicent).

ANTONI (Mare d'Elena i per consegüent, sogra de Joan, enterada dels tràngols conjugals del seus fills, aprofita un moment de lleure per visitar-los. És una dona d'un temperament aquietat, més aviat dolç). Ja m'ha dit la Felixa que Elena ha sortit...

JOAN (Sorprès). — Però, no ha anat a casa seva?... Ella ha donat a entendre que vostè l'esperava...

ANTONIA. — Si hagués estat així no hauria vingut. Quina necessitat hi hauria hagut?...

JOAN. — És clar...

ANTONIA. — Però el teu procedir ja no ho és tant...

JOAN (Una mica vehement). — Està vist que vostè, o bé no m'ha de parlar, o m'ha de retreure sempre la mateixa cosa: que la seva filla no ha tingut sort... No sé!...

ANTONIA. — Si és una cosa que alta a la vista: Elena ja no és el que era. Els seus nervis sembla talment que s'hagin afluixat... Qualsevol diria que us havien equivocat...

JOAN. — Això és dir molt! És més: potser em veuré obligat a prendre mesures.

ANTONIA (Amb un to mig de satisfacció, mig de temença). — Oh!... Vaja... Joan...

JOAN. — Sí, perquè la vida així se'ns fa pesada a tots dos... Ara mateix, abans d'anar-se'n, no sé per què, ha tingut la gosadia de dir-me que voldria morir-se...

ANTONIA. — Diable de noia!...

JOAN. — Vostè comprendrà que això no

agrada... De totes maneres, jo sóc el seu marit...

ANTONIA. — Criatures beneïdes!

JOAN. — A mi no m'hi inclogui... En tot cas, carregui la culpa a la seva filla...

ANTONIA. — Per què?

JOAN. — Vostè dirà!

ANTONIA. — Deixem-nos de coses; fóra millor que sabéssim on se n'ha anat.

JOAN. — Ja vindrà, ja!

ANTONIA. — Ho veus com te'n desinteresses?...

JOAN. — Si ella vol fer el seu gust... Que vagi fent!

ANTONIA. — Cada vegada us entenc més poc! És ben cert que semblen dues criatures!

JOAN. — Tornem-hi!...

ANTONIA. — Vosaltres mateixos us emboliqueu la troca...

JOAN. — El mal és que no hi trobem els caps!

ANTONIA. — Remouen-la bé!

JOAN. — Amb Elena no és possible. De seguida descorda el seu caràcter...

ANTONIA. — Però això tindrà la seva causa... (Entra Elena, amb un paquet, i dona proves d'estar contenta de la seva sortida, perquè, riallera):

ELENA (A Antònia). — Què heu parlat amb En Joan?... (A Joan). Què t'ha dit la mamà?...

ANTONIA. — De tu.

JOAN. — El de sempre...

ELENA. — Doncs, tot plegat, esteu demostrant que viviu en albis... (A Joan). Tu creies que anava a casa la mamà? Vine de compres...

JOAN. — Roba per a un altre vestit?

ELENA. — Que ho trobes lleig?...

ANTONIA (Que comprèn d'una vegada quin és el tarannà de la seva filla). — Joan, és just que compri el que necessita, amb temps...

ELENA. — Mamà!...

JOAN. — Si encara no fa calor...

ELENA. — Però d'aquí uns quants mesos en farà. A més a més, no t'he dit allò que he comprat...

ANTONIA. — Ben segur que no serà roba gruixuda...

ELENA. — Mamà!

JOAN. — Elena és una enamorada de la roba gruixuda...

ELENA. — De mi no en parlis, ara...

ANTONIA. — Escorcolla un poc, Joan.

ELENA. — Aquest home és capaç de no saber el dia que menja pa...

JOAN (Que per fer-se el desentès se'l fa del tot). — Però tu, Elena, faràs els possibles per a que em begui el seny.

ELENA (Amb tendresa). — No dignis coses de beneït... (A Antònia, tot desfent el paquet). Mamà, vols veure-ho?...

ANTONIA. — No cal... Jo crec que hauràs comprat allò que vaig dir-te, oi que sí?...

ELENA. — No sé... Allí on he anat en semblen molt pràctics.

JOAN (Amb un somriure indulgent, mesolat de satisfacció). — Només cal dir la primera paraula... Son tantes les dones que hi van pel mateix!...

ANTONIA. — A mi em va passar igual.

ELENA. — Mai no ho hauria cregut que hi hagués gent tan especialitzada...

JOAN (Ja amb una rialla franca). — Y de tot això, què en deduirem?

ELENA. — Doncs, ves...

JOAN. — Que ara ja no voldries morir-te?...

ELENA (Enrojolada). — No, perquè moriríem dos...

ANTONIA. — Vaja, Joan; la cosa marxa...

JOAN. — Així ho veig.

ELENA. — Però he hagut de posar-t'ho ulls endins perquè hi veïssis ben clar!...

CATALANS DE RELLEU

Joan Larrea, per Ll. Macaya

Es sabut el prestigi que en tots el estaments de la vida han tingut els catalans, en especial el passat segle, en el desenvolupament argentí. Son moltes les figures brillants i moltes d'elles d'un relleu meritíssim dintre de l'Història Argentina, que nasqueren en aquell tros de terra mediterrània dels nostres amors i que ens ha vist néixer. Algunes son de tan alt relleu per l'Argentina, que els argentins, en l'afany d'absorbir son prestigi, han finit per oblidar son bressol.

Es per això que CATALONIA comença avui aquesta secció, en la que procurarà donar a conèixer el prestigi i l'influència que homes de la nostra raça han tingut en el naixement històric i comercial d'aquest, avui, poble que ens aixopluga.

JOAN LARREA

Es sens dubte una de les figures més culminants de la República Argentina. No se

sap certament el lloc on va néixer; a Mataró, segons uns, o Cervera, l'any 1782, segons altres. Vingué en aquest país bastant jove, on adquirí ben prompte gran prestigi per la seva intel·ligència i energia.

Ja enfront de la invasió anglesa, el 19 d'agost de 1806, el veiem firmar, juntament amb Jaume Nadal i Guarola, Jaume Llavallol i Olaguer Reinald, tots ells compatriotes nostres, una sol·licitut al virrei perquè autoritzi la creació del Batalló de Voluntaris de Catalunya. La seva fama i popularitat anà creixent, fins que el 25 de maig el portaren al *Cabildo* per formar part de la Junta que tenia de fer els fonaments de la nacionalitat argentina. Malgrat la seva juvenesa, ja en 1813 fou nomenat ministre de finances.

Larrea fou qui concebé el plà d'atacar a Artigas, disgregat llavors de l'Unió Entre Rios-Corrientes, en el seu propi baluard, o sigui Montevideo; arel de ço fou que va néixer la famosa esquadra de l'almirall Brown, que tanta resonància tingué.

Es a Larrea que es deu la primera llei duanera de la República Argentina, que data de l'any 1813.

Mentrestant, mai deixà de treballar per la consolidació de la nacionalitat naixent, essent una de les primeres figures de l'època qui més treballà i a qui més l'Argentina deu, degut al seu gran talent a l'ensens que prestigi consolidat amb encerts consecutius.

Joan Larrea fou un veritable màrtir de l'idea llibertadora; la seva noblesa de caràcter, la seva generositat, la seva puresa de sentiments, arribà a l'extrem de no prevenir-se dels enemics, i així fou com de potentat que era quan s'inicià la revolució, i amb tot i els grans serveis prestats en el ressurgir d'aquesta llavors naixent i feble nacionalitat, morí en la misèria, pobre i oblidat, després d'haver estat perseguit, emmanillat i fins expatriat. Ja en aquest estat d'amargó i fatigat per tans desenganys, es suicidà a Montevideo l'any 1847.

Es notable com en el transcurs dels anys, aquest català ha anat creixent i ha estat objecte de tota classe d'honors i reconeixements. Garbellades les figures de l'època, és sens dubte la de Joan Larrea de les que relleix més nítidament cristalitzada.

RE T A L L

Copiem de "El Debate" de Madrid, suara arribat, la següent notícia:

Consejo de guerra por intento de rebelión militar.

Barcelona, 21. — Hoy se ha reunido el Consejo de guerra para ver y fallar la causa instruída contra Miguel Balta, Jaime Compte, Marcelino Perelló y Carlos Llopis, acusados de intento de rebelión militar.

Fueron procesados cinco individuos más, pero han fallecido en el intervalo desde el procesamiento hasta la vista de la causa.

Compte y Perelló han sido traídos de los penales del Dueso y San Miguel de los Reyes, en donde cumplen condena de cadena perpetua por su intervenció en el atentado de Garraf. Compte, además, está sometido a otra causa por injurias contra el presidente del Consejo.

Llopis ha salido de un manicomio.

JAUME BOFILL i M A T E S

EXCEL·LENT polític, gran orador, magnífic poeta, és un dels homes de major densitat espiritual de la nostra Renaixença. Nasqué a Olot l'any 1878. La seva revelació com a poeta fou la seva obra La muntanya d'ametistes (1908), de la que digué Alexandre Plana que acomplia una tasca tan variada i nova que valia a la poesia catalana una nova valor de refinament i perfecció. En 1913 va publicar els Somnis de Guerau de Liost, cavalleresc pseudònim de l'autor, a on, segons la dita de Carles Riba, se'ns mostra una nova forma, tota ella or pur, d'humorisme: l'humorisme que és espandiment final de la ironia, la flor suprema de la intel·ligència. La Ciutat d'Ivori (1918) palesa el cisellador expertíssim de la paraula catalana; la paraula, en la seva estricta valor, és l'ivori d'aquesta Ciu-

JAUME BOFILL i MATES
DIBUIX DE SANFELIU

tat per Guerau de Liost bastida. A aquell va seguir, l'any 1920, Selvataana amor, on es mostra el poeta que no es fa il·lusions davant la Natura; no s'hi atansa pel miratge de cap felicitat primitiva i malmesa; ni tan sols de cap deu de forces més pures i més simples; seria la seva una poesia eixuta si no tingués una vena de francoiscanisme que la fertilitza per sota.

Finalment, l'any 1928 Bofill i Mates ens va regalar amb les Sàtires de Guerau de Liost. Gairebé emmudida la literatura política a la nostra terra i la roent palestra de la premsa, l'escriptor polític, el sociòleg, inclús el creient es refugia en la ironia finíssima de la sàtira a través de la qual pinta amb pinzellada destra i elegantíssima la munió d'homes, dones, religiosos, polítics, poca-soltes, gent de muntanya i de ciutat, que s'empenyen entorn els gaudis i les concupiscències del món. És una obra mestra de crítica de costums de les més enlairades que s'hagin fet en cap llengua.

EVA

Feminitat, bombolla fràgil, soma,
argentí cascavell
que, en el pitral d'escumes penjat, frega
[la pell
indòmita del gorg, i l'estimba i l'eslloma.
Enjogassada en oferir la poma,
carn vegetal nodridora del cor,
arrisca el braç, finíssim pel rònc entrefore
i llenega tota ella,
aromàtica goma
de cirerer fruitós que ja es clivella.

Caçador pelut i bo,
de pasta d'agnus i de veu de tro:
la dona-serp, agemolida, culls,
sang de la teva sang,
per la solana, copsant-la, del flanc
i per l'obaga dels rulls.

La teva mà, com una guatlla,
peona pels camins que pugen a l'espatlla;
li pessiga l'orella,
translúcida petxina;
li esbarria la cella,
pregadéu que s'ajoca
de la beata faç
a la rodona coromina
on són blauets els ulls i un rierenc el nas
i una rosella càlida la boca.
(De "Sàtires".)

PATERNITAT

Els orenells, de fora estant, m'avisen
que és dia clar. I, amb voladissa, truquen
als vidres entelats de una finestra.
D'un ciri fumien les escorrialles
i veig l'aubada tímida que espia
darrera les cortines de l'aleova.
Dorm la muller, mudada i perfumada,
bleixant de benhaurança i de fadiga.

Devora seu, el nadaló pacífic
bada l'esguard i novament l'acluca
i es fon tot ell en la materna ufana.
Es tan petit, que una rosada el delma,
més tanca prometençes infinides
com la llavor, que és arbre i és boscúria.
I duu la sang del Crist i duu la gràcia,
com flamejant divisa principesca.

Quan sigui fort no empunyarà el gaiato,
sinó la palma inútil, gloriosa.
De son trepig de roserars esfulla
i els reguerols enterboleix. I passa.
Un àngel l'acompanya un pas enrera.
Acatament li reten les pacífiques
bèsties, les hortes, el mar, les muntanyes...
I el mateix cel, que l'envolcalla, el besa...

DELS MALAGRAITS

Adhuc l'altesa de la Fe, comporta
la humilitat somrient,
Només tu, drac d'ullada morta,
pretens aturar el riure de la gent.

El dia que a la Plaça de la Vila
Sant Jordi et menarà fermat,
la gent tranquil·la
farà amb la teva pell un envelat.

DEL TENNIS RELATIU

En un relleix petit de la muntanya
el nostre camp de tennis hem plaçat;
mates d'avellaner li fan costat.
Vent que les mou, la xarxa estireganya.

Com que en el joc no som encara mestres,
les pilotes rodolen al pendís.
Després que n'hem perdudes cinc o sis,
per terra, enfellonits, llencem els estres.

Oh car amic, company de melangial
He descobert, per esvaïr-la, un truc.
Tindrem al camp, en gabial de bruc,
de conillets porquins tota una cria.

Cada conill faria de pilota,
elàstic, resignat i cabdellat,
amb una rialleta, mig ganyota,
quan endevinaria que és llançat.

I cada volta que, amb jugada forta,
engegaríem la pilota lluny,
descabdellant-se i una mica torta,
per ella sola ens tornaria al puny.

NIT DE LLADRES

Un vespre de tempestat
entraren per la teulada.
Dormia el senyor Rector.
Les dones llagrimaven.
La fressa de les canals
ofega el trepig dels lladres.
Jesús!... Al clar d'un llampec
l'esglai sobtà la criada.
Una ombra li cau damunt
deixant-la malmesa al catre.
Els altres, acorruats,
topants i tocoms repassen.
En veure el senyor rector
es tapen tots sis la cara.
No troben gaires cabals
sinó el bací de les ànimes.
El lladre més tabalot
es posa teula i sotana.
La majordona escomet
amb esgarips de fantasma.
Feixuga i amb baticor,
moria de la basarda.
El lladre capdevanter
la presa millor topava;
el llit de més bon estar
on és la neboda blanca.
L'escanya per més amor.
Li lleva les arrecades
i diu que en farà present
a Nostra Dona del Carme.
En ser de bon dematí
la casa per tot cremava.
Com toquen a sometent
hi corren de totes bandes.
No troben senyals nul·loc
sinó un rosegall de manta.
La fàmula, bracejant,
l'havia estiraganyada.
No troben senyals nul·loc
sinó el sangtraiç qui faixa,
com una abraçada, el pit
d'aquella neboda blanca.
No troben senyals nul·loc
sinó mullena sagnanta.
Els lladres, boscos enllà,
fugien a salt de mata.

Plaça típica catalana amb l'Hostal del Sol, que ens fa dubtar de si és una realitat o una escenografia

Quarta jornada

DEL NOSTRE CORRESPONSAL A BARCELONA RECORRENT L'EXPOSICIO

EL POBLE ESPANYOL. No hi ha lloc de l'Exposició que tingui més atractius ni que es vegi més freqüentat que aquest. Res no te d'estrany. Poder en menys de deu minuts anar de la bulliciosa Plaça de Catalunya a la tranquil·la Plaça Major d'un poble plé de meravelles arquitectòniques i de reconets melangiosos, convida a grans i a petits a fer-li el quotidià acatament. Hi ha qui es reclouria per a sempre en son riuall monastir. I es comprèn. El poble espanyol amb tot i ésser un poble on no hi manquen església, casa de la vila, tavernes, fondes i cafès junt amb un grapat de botigues i obradors, és un poble que té més de Museu que de poble. La seva vida és vida que no s'assembla a la d'enlloc. No és Pompeia on, en trevessar carrers i més carrers per entremig de runes sols oïu el trepig dels vianants per les lloses de la ciutat morta, emprò no és tampoc el poble alegre on si bé hi ha trobat estada la quietud, la trenquen sovint el xarroteig dels ocells, els jocs mansois de la xi calla i el xiuxiu de jais i maniffasseres que es confien a cau d'orella tota mena de tafaneries.

Carrer de Cervantes, corresponent al barri aragonès

El poble espanyol té un ambient propi. Artísticament no hi ha poble al món que l'iguali. Cada casa és un joell.

Fiquem-nos-hi doncs un jorn que no sigui de Festa Major, ni de setmana regional ni sisquera de passeig de col·legis.

Ja som davant de la Porta de San Vicents, reproducció de la que amb igual nom hi ha a la ciutat d'Avila. Entrem. En travessar la Plaça Castellana, xa moses noies vestint trajos regionals ens ofereixen la pacient somereta que ha de passejar nos per carrers, placetes i carrerons si no ens volem afadigar. Sortim a la Plaça Major per devall dels porxos que la envoren i donem una ullada al conjunt. Aquesta plaça té una bonica casa de la vila, calcada de la del poble de Vallderoures (Terol), en la sala de sessions de la qual, que ens recorda la meravellosa sala de Corts de la Audiència de València tenen lloc les recepcions fetes a les entitats regionals i comarcals que amb motiu de l'Exposició ens visiten.

En el vèrtex fons i esquerre de la Plaça hi veiem un temple per a la música, al qual es puja per escales de deu i dotze graons que hi ha a amdots extrems de uns passeigs amplis i bon xic

enlairats on es col·loquen les llotges per a les festes que tenen lloc al mig d'aquell gran quadrilàter. També en els passeigs trobem taules de cafè on serveixen refrescos, els establiments instal·lats en els porxos. Per la casa senyalada amb el número 9 entrarem al diorama nacional compost de cinquante cinc perspectives de les més interessants ciutats espanyoles.

En anar a deixar la Plaça Major passant pel cantó dreta de l'Ajuntament ens trobem davant del Rincón del Triste, ple d'harmonia i placidesa que ens convida a les més pregoneres meditacions. Ja pugem pel carrer de l'Alcalde de Zalamea; ja muntem les Gradas de Santiago d'ambient galaic, fins arribar a la Plazuela de la Iglesia on en el número 1 podrem fruit de les excel·lències de sis quadros diorames del Quixot bastant recomenables. L'església té un portal barroc tret de una de les esglésies d'Alcanyis i ens ofereix un campanar d'estil mudeixar aragones reproducció del de Utebo, poble de la província de Saragossa.

De la placeta esmentada sortim a la Plaça Aragonesa, riallera i agradable, que hem de deixar per ficar-nos pel carrer de Arcos o pel de Bulas al típic Barri andalús, on totes les nits s'escolta l'escarrapament de la guitarra, el xoc de les castanyoles i aquells inacabables pais! que fan eternir les pedres, entonats pels reis de la cantúria i del gemec. Hom no troba en tot el poble espanyol lloc més pintoresc i divertit. Els patis Los Corales i El Farolillo, especialment aquest que gaudeix del pri-

La ravellosa reconstrucció dels típics Arco de Soa (Arzob)

vilegi del cante i la jarana, es veuen diàriament plens de forasters de terres enllà del Pirineu que creuen que l'únic digne d'admiració del nostre país és la flamenqueria. Les vegílies de festa i dies assenyalats el Barri andalús assoleix caràcter tan real que hom arriba a fer-se la il·lusió que el Poble espanyol té aqueixa vida que us he dit en començar que a totes llums li manca.

Travessant les plaçes de Peñaflo i de la Hermandad que encara pertanyen a l'esmentat barri, ens fem per la travesia del Buen Aire i carrer de Levante i sortim fora portes, camí del monestir que s'alça en mig de la boscúria artificial del Parc de Montjuic. Monestir esvelt i bell d'arquitectura romànica amb un claustre d'orde igual que soplja relleus i enterraments copia fidel del de Sant Benet de Bages.

D'allí passant novament un pont arribem al Baluard que té una bonica creu de terme i entrem altra volta al poble per la Porta de Prades que ens treu a la Plaça de la Font o sigui al Barri català. Ara si que som a casa! Ens plau veure l'Hostal del Sol, parlar amb en Pere boter, amb en Roig el ceramista i amb en Soldevila el carreter; tafanejar la Casa dels ocells i l'obrador del gremi de cerrallers, i anar comprant coses de la terra en les botigues del Carrer de Mercaders fins a pujar la Davallada per tornar a eixir a la Plaça Aragonesa que deixem a un cantó per a passar per davant de l'abeurador dels set brocs i ficar-nos al carrer del Príncep de Viana que ens conduirà als Porxos de S6s.

Hem arribat a altre dels llocs interessants del Poble Espanyol: La travesia del Maestrazgo, el carrer de Cervantes, el carrer de Rius i Taulet (que cau darrera la casa de la vila), el carrer de l'Alcalde de Móstoles i el carrer del Candil. Tots tenen fesomia tan pròpia i atrauen de tal manera que hom no es cansaria de veure-ls i tornar-los a veure cent i cent cops.

Ja som al carrer de Caballers, que és un resum de cases i palaus de Basconia, Navarra i Castella. Ja passem novament per davant de la porta d'entrada, però no ens convé veure-la per no abandonar el poble espanyol sense visitar abans el carrer de la Conquesta i admirar en tot son valor l'artístic reconet del carrer del Tercio, fins a sortir altra volta a la Plaça Major.

Hem recorregut el Poble Espanyol. Aquest tan celebrat Poble Espanyol que ocupa uns vint mil metres quadrats de terreny, que té unes sis centes cases, vint carrers, set places i placetes i un grapat de botigues i obradors en els quals es fabriquen i es venen productes de les diferents regions representades: Catalunya, València, Mallorca, Galícia, Astúries, les dues Castelles, Andalusia, Aragó, Extremadura, Navarra...

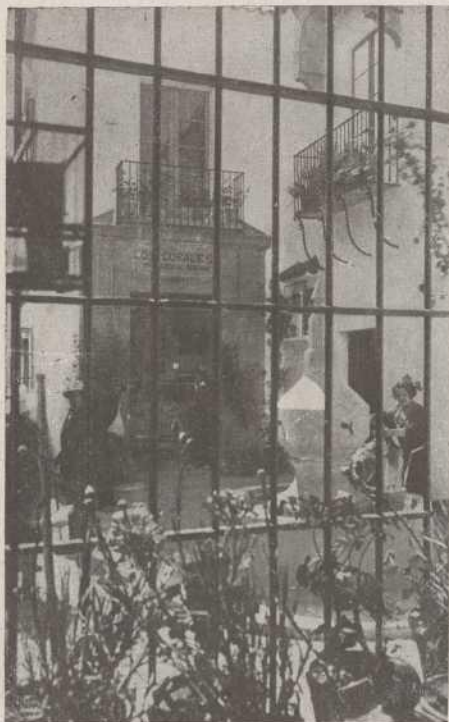
EL PALAU DE LA DIPUTACIO. En aquest edifici d'estil gòtic modern, projecte de

l'arquitecte Enric Sagnier, s'allotja tot el que té relació amb la tasca empresa per les Diputacions per millorar les províncies.

El vestibul ens ofereix una formosa maqueta del que té d'ésser l'edifici Reial Politènic Hispano-Americà.

A la banda dreta les diputacions exposen monografies, plànols i documentació referents al gran nombre de carreteres, edificis i institucions per elles patrocinades. A la banda esquerra trobem instal·lades les seccions de fusteria, cerralleria, maquinària, escultura i altres arts i oficis de l'Escola del Treball de la ciutat.

Eixint d'allí passarem per sota la piràmide de la casa Jorba, per davant dels pavellons de la Companyia Espanyola de Turisme, Records d'Espanya, Sempre Nou (bisuteria Mercader), Bisuteria i quincalla Durban. Pantalles i Nines Camps per ficar-nos dins el PALAU de la QUIMICA encaminar-nos després a visitar l'obra magna del nostre gran Certament: el PALAU NACIONAL.

Barri andaluc amb les reixes florides

Un recó senyorial del barri castellà

SANT MARTÍ DEL CANIGÓ

HEUS ací una muntanya sagrada per a tots els catalans d'un i altre vessant del Pirineus, d'ençà que l'estre de Verdaguier, en cisellar el monument literari més formós de la nostra terra, en va fer la muntanya emblemàtica de la reconquesta nacional catalana.

Com un símbol de germanor de tota la nissaga catalana, el Canigó es dreça de la banda de Fraça, en el departament dels Pirineus Oriental, entre els rius Tet i Tech, a 12 quilòmetres de Prada. La seva elevació sobre el nivell del mar és de 2.785 metres. L'ascensió al cim ofereix certa dificultat, però és lliure de perills. Les petites valls de Sahors, Vernet, Fillos i Ballastany, s'endinsen a la muntanya i la uneixen a la vall del Tet. El camí de ferradura que facilita la pujada comença en els banys del Vernet i passa pel poble de Castell, al peu de l'antiga abadia de Sant Martí, seguint sempre la direcció del torrent de Cadí. A 1.367 metres, prop de la Font Freda — la temperatura de la qual és de 9,1° — comencen els boscos de faigs i pins i les primeres *roses dels Alps*. A 1.745 m. es troben els darrers camps de ségol i patates, escalonats sobre un pendent que mira al SE. Després d'haver pujat fins als 2.100 metres, s'arriba al *Xalet Jas de Cadí*, a on acostumen fer nit els turistes que volen contemplar l'albada des del cim del Canigó. A 2.320 m. acaba la vegetació arborescent, formada exclusivament per l'anomenat *pi del Pirineu*. D'aquell límit enllà, la muntanya s'eleva en pendent suau. Un turonet descobreix el vertader cim del Canigó, tapat fins aleshores per altres cimes. Aquest turonet, anomenat *Pla de Cadí*, forma el fons d'una antiga congesta en el seu darrer període d'extinció. Des del Pla de Cadí hom ascendeix per un pendent fàcil fins el lloc on comença la *Xemeneia*, després de la qual és necessari enfilarse, una distància de 80 metres, per tal d'as-

Vista del conjunt de l'Abadia de Sant Martí del Canigó

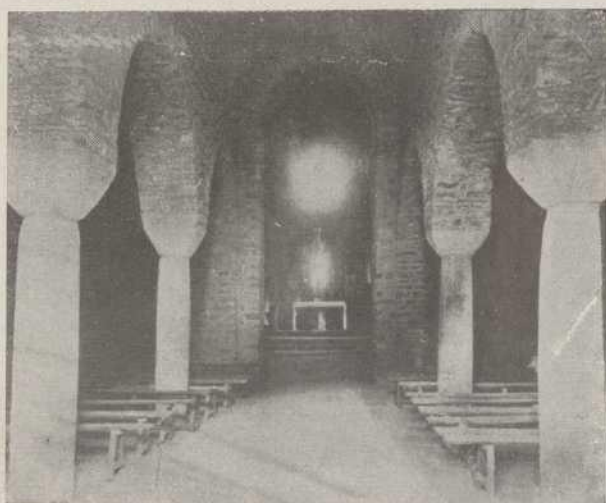
"La Xemeneia", efecte geològic extraordinari

solir el cim, format per dues arestes: la una, practicable, que descendeix amb rapidesa vers el NE., i l'altra, sols accessible als muntanyans, que es dirigeix cap al Nord.

Al vessant del Canigó es dreça l'històric Monestir de Sant Martí, de l'ordre benedictina. Fou fundat al segle XI per Guifre, comte de Rosselló i de Cerdanya, fill d'Oliva Cabreta, comte de Besalú, segons la tradició tan bellament contada per mossèn Cirto en el seu poema immortal. L'església del Monestir fou consagrada pel bisbe Oliva, d'Eina (després Perpinyà), el 10 de novembre de 1008.

Després de la revolució del segle XVIII, el monestir romangué desert i ha anat enrunant-se. Han arribat als nostres dies la magnífica església i el claustre, en la construcció i restauració dels quals ha treballat molt l'actual bisbe de Perpinyà, l'escriptor català monsenyor Carselade.

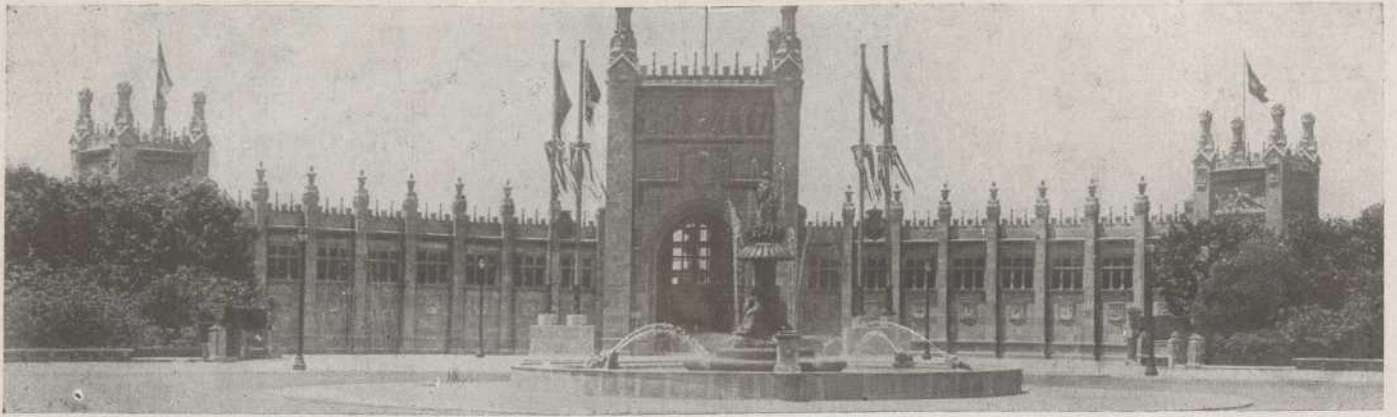
Ara ha fet vintiset anys, el 11 de novembre de 1902, diada de Sant Martí, van realitzar-se al Monestir del Canigó els Jocs Florals de Barcelona, sospesos pel governador civil de la ciutat comtal. Fou una inoblidable festa de germanor dels poetes de totes les terres de Catalunya.

Aspecte de l'església, ja començada la restauració

Runes de l'antiga Abadia escampades entre el rocam

La façana del palau construït per les Diputacions Provincials

AMB motiu de l'Exposició, tenim a ciutat tota mena de divertiments: Dirt Track, Raid automovilístic, Concursos atlètics, Motorisme, Hípiques, Natació, Footing, Regates a rem i vela, Boxa, Tennis, Golf, Salts i tercerilles i per curullar-ho, Rebudes oficials, Banquets, Discursos, Homenatges a tort i a dret, Inauguracions d'edificis públics i de Pavellons de l'Exposició, Setmanes regionals (Aragó, València), Setmanes nacionals (Alemanya, Suècia), fins benediccions de banderes i maniobres navals.

Barcelona es diverteix.

A força de divertir-se, els elements oficials no s'han recordat dels pobres presos que sofreixen presó governativa i que cada any, el 13 de Setembre, aniversari del cop d'Estat aconseguien l'indult. Tal oblit ha fet que els perjudicats es dirigissin per instància al governador civil, reclamant-lo per al dia de San Miquel, onomàstic del President del Directori.

No hem pogut esbrinar si el Governador subsanant l'oblit els ha donat la llibertat o si s'ha fet la següent reflexió: "Com que ja ha passat la data acostumada esperarem l'any vinent". Tot podria ésser.

Ha sigut rebuda amb goig la nova de que els germans Escasany de Buenos Aires, volen regalar a Cardona, llur poble nadiu, un altra edifici escola amb tots els avenços pedagògics per millorar l'ensenyansa.

No hi ha generositat en el món que no sigui digna de lloança, emprò cap com aquesta que contribueix a perfeccionar i enaltir les noves generacions.

A força d'instrucció i de cultura és com s'ha de millorar i redimir la Humanitat.

El general Primo de Rivera ha publicat un article a *La Vanguardia* que titula "Comentarios económicos y políticos", on

CRONIQUE BARCELONINES

El Pare Sunyol dirigint la missa

després de parlar-nos de la economia nacional, ens dona algunes lliçons d'economia domèstica.

En elles ens diu el que hem de fer per millorar el nostre mètode de vida, prevenir la obesitat i evitar les congestions i ens explica com hem de anar a la feina, sense el ventre enfarfat que no deixa treballar de gust.

Jo les trobo molt atinades les observacions que fa. Hom que ha seguit el sistema de menjar poc per raons especialíssimes, pot donar proves de llur practicisme.

Conformes, ben conformes amb el mètode que deuen seguir els rics i menestrals que mengen massa, emprò el bon senyor s'ha oblidat d'una cosa: el mètode que deuen seguir els que no mengen gens. I a

Espanya encara hi ha pobres que no mengen.

L'inauguració del Pavelló de Barcelona a la Exposició ha estat un acte imponent. Sigui per tractar-se de l'edifici representatiu de la ciutat, sigui perquè els barcelonins li varem donar una importància excepcional, el cas és que ens va comoure.

I és que Barcelona ha fet un tan gran esforç perquè aquest Certamen Internacional sigui una cosa sonada, que tot el que contribueix a enaltir-la té un caire d'excelsitud.

Llaor a la nostra ciutat, filla privilegiada de la Mediterrània.

Un geperut alemany estatjat a l'Hotel Alhambra de Palma de Mallorca ha mort soptosament.

Això no té res de particular.

Emprò els diaris de Barcelona asseguren que el seu gep era postís i que dins del gep hi duia més de quinze mil dollars.

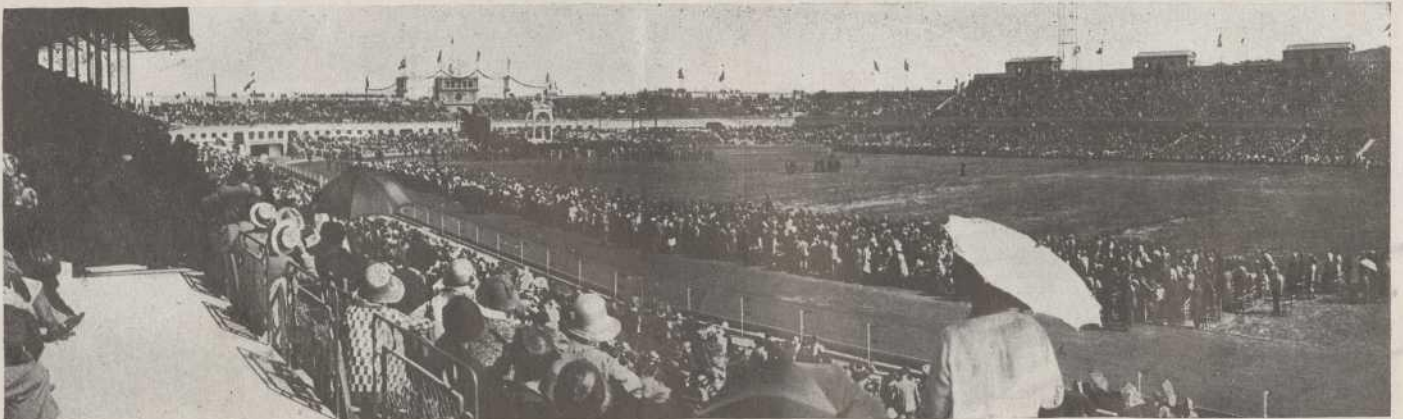
D'ara endavant no podrem pas dir com deiem: "m'han clavat un gep de tants o quants duros", si algú ens estafa. El difunt ens ha demostrat que hi ha geps que representen una fortuna positiva.

El geperut es deia Berstein i era de raça jueua. Segurament havia anat a Palma a visitar algun xueta parent seu.

La quarta jornada del Campionat regional de Futbol se'ns oferí plena de sorpreses.

Jugaven al camp de les Corts, el Barcelona i el Badalona; al del Guinardó, l'Europa i el Sans i al del Poble Nou, el Júpiter i l'Espanyol.

El Barcelona amb tot i jugar magistralment va tenir una tarda de desgràcia. La sort va ajudar en tot i per tot al Badalona que es marcà tres goals (2 Forgas i 1 Tejedor), per un del Barcelona obtingut per Diego en recollir un passe de Parera.

Bell aspecte de l'Estadi, ocupat per 70.000 persones, durant la missa del Congrés Missional

Assumpció Casals, del teatre Talia

L'Europa i el Sans se'n van marcar tres cada un, aconseguits de banda del primer per Bestit, Alcazar y Mauri, y del segon, per Calvet, Pous i Roca. Aquets equips foren els amos de la diada, puix tant l'un com l'altre jugaren a qui ho faria millor.

En canvi el Júpiter barallant-se amb l'Espanyol es va apuntar dos goals per carambola. No es pot dir pas que guanyés el partit encara que l'Espanyol es quedés a zero, sinó que fou aquest el que va perdre a força d'equivocacions.

El Júpiter es concretava, en començar, a deixar jugar el seu adversari, però una vegada va marcar-se el primer goal, obtingut per Homet anà desenrotllant una tàctica dominadora que va ésser impossible contrarrestar, degut tal vegada a que Tena II tingué de deixar el joc, quedant aleshores coixa la danterera. El segon goal va rematar-lo Barceló.

No caldrà que diguem que va haver-hi crits i castanyes a dojo. Com es coneix que som a prop de Tot Sants.

El Congrés de les Missions va celebrar el dia 29 de Septembre a dos quarts d'onze del matí al Stadium de l'Exposició una missa de pontifical que resultà un dels grans esdeveniments de la nostra terra.

Més de 3.000 cantors la corejaren; més de 70.000 persones l'oïren i foren tals i tantes les personalitats que hi varen assistir que no acabaríem mai més d'anomenar-les.

No menys de vint prelats hi eren presents: L'arquebisbe de Tarragona, el de Verapoly, els bisbes de Palencia, Victoria, Seo d'Urgell, Avila, Salamanca, Girona, Vich, Tarija, Oriola, Santa Rosa, Amazonas i alguns altres pertanyents a repúbliques americanes.

En finalitzar, els tres mil cantors sota la direcció del Pare Sunyol entonaren el Salve Regina que arribà a commoure els fidels.

A la tarda va desfilar pel Passeig de Gràcia i principals carrers, el seguici històric missional que en certs moments tenia molt de cabalgada carnavalesca. Es veu que entre mig dels elements organitzadors hi ha persones de mal gust. Veiérem carros alegòrics que no podien anar ni amb rodes.

També figuraren en el seguici indis, xinos, japonesos, indostànics, races negres de l'Àfrica equatorial, angelets, heralds, races grogues i agrupacions missionals, moltes d'elles acompanyades de músiques.

No pot negar-se la importància de la gran obra filantròpica i educativa realitzada per les Missions.

Ja tenim inaugurada la temporada teatral.

Va rompre el foc el Teatre Talia amb una comèdia d'Hennequin traduïda per Vilaregut, "L'aire de Paris", que no va pas ésser un gran èxit. Seguidament va estrenar una comèdia de Lluelles titulada "Les Indecises", que va deixar al públic tan indecis que no sap si tornar al teatre o no tornar-hi. Potser la nova estrena anunciada "Calenta-Freda" no s'arribarà a representar, puix el primer actor senyor Bruguera deixa la companyia i es diu si darrera d'ell seguirà l'Assumpció Casals. Els xafarders asseguren que el nou director de la casa serà en Josep Salvat.

L'Espanyol obrí ses portes amb un melodrama d'Alfons Roure, "La lleona". Al dia següent "La Noche" s'hi va obraonar amb tal ardidesa que no en va deixar res. No abastant-li això la empenqué contra les mans d'en Santpere. El resultat fou un canvi d'articles periodístics entre Paco Madrid, Alfons Roure i admiradors que feia feredat. Tot acabà amb un àpat de desgreu de les mans ultratjades, a l'Hostal del Sol del Poble Espanyol

El pavelló de Barcelona a l'Exposició

de l'Exposició. "La lleona" segueix donant entrades a l'empresa.

L'Elena Jordí també obrí les portes del Goya amb la coneguda comèdia "Fer Pasqua abans de Rams". Presentació curiosa, boniques toaletes i un conjunt acceptable, però el públic una mica allunyat. Un adicte a l'actriu em deia l'altra dia: com que l'Elena ja no és cap joveneta els admiradors, perquè no ens faci mal efecte hem determinat veure-la de lluny; el Goya es petit i per veure-la de lluny forçosament ens tenim de quedar al carrer. Per això no entrem.

El primer actor Josep Bruguera

Novetats inaugura amb una obra de Josep M. Segarra, "La filla del Carmesi", que fou tot un èxit. Dies hi ha que s'esgoten les localitats. Ja era hora que l'empresa atrapés una obra d'èxit positiu, puix en la temporada anterior el Novetats havia agafat tal caràcter de Museu arqueològic que no hi anaven més que els aficionats a les antigietats.

També inaugura el Nou amb les hosts d'Enric Borràs. Tots tenien grans esperances amb el drama del poeta Vinyes, "Pete's Bar", que no va agradar. Es dolorós perdre tan aviat les esperances emprò no hi ha més remei que consolar-se i en Borràs i els seus ho han fet, dedicant-se al teatre castellà. Ja ha sortit "Esclavitut", "El alcalde de Zalamea" i "El cardenal". Aviat sortiran "El abuelo", "Los semidioses" i probablement "Cirano de Bergerac". ¡Adeu temporada de regeneració del teatre de la terra!

Romea, més prudent que els altres no obre fins el 18 d'octubre les portes del carrer de l'Hospital. Les obre amb una estrena del nostre plorat Ignaci Iglesias, "Els Emigrants", que sols fou representada una vegada a Terrassa fa uns catorze anys amb la particularitat de desempenyar el propi Iglesias el principal paper.

Per la demanadissa de sciènts sembla que serà un èxit de guixeta. Potser també ho sigui de públic.

El primer aniversari de la mort de l'Iglesias no ha tingut la importància que feia esperar la gran manifestació del poble el jorn del seu enterrament.

Una representació de "Els vells" per en Borràs i quatre articles commemoratius en els diaris, alguns d'ells ben migrats.

A aquest pas dintre de tres anys ja no es recordarà ningú del home que tan per la seva obra com per la seva civilitat mereix no una font, un monument.

Ningú no. Sempre hi haurà qui ha de dur la seva memòria gravada al fons del cor.

Ramon Caralt.

UN PROJECTE POC CONEGUT D'EN PUIG I CADAFALE

INDUBTABLEMENT és molt interessant tot el que es relaciona amb l'expansió de la nostra cultura i del nostre art fora de Catalunya, i seria arribat el moment que els que aquí vivim organitzéssim un perfecte reclam que completés amb resultats pràctics l'enorme interès que desperta la nostra pàtria amb l'esplendorosa Exposició de Barcelona.

En aquest sentit, és molt interessant fer públic que una de les més importants comunitats religioses radicades en la República Argentina va encarregar al nostre il·lustre arquitecte Puig i Cadafale el projecte d'un gran temple, major que cap dels existents, i això constitueix un fet molt afalagador per a nosaltres.

Havent pogut proporcionar-nos en els plans, creiem que és un deure publicar-los en CATALONIA.

Puig i Cadafale és ben conegut com a gran artista i com a gran patriota i seria fins poc respectuós fer-ne un panegíric a la lleugera; avui no més direm que és un dels homes més representatius de la nostra raça o sigui dels que fonen en sí l'idealisme més pur amb la voluntat pràctica que els permet de realitzar grandioses obres definitives.

Pel que toca al seu art, ell no

Aspecte general i dos detalls del projecte monumental de Puig i Cadafale

té com Gaudí ocasió de crear nous estils arquitectònics, puix com ell mateix indica en distintes manifestacions, ha tractat de crear un art modern prenent com a base el nostre art tradicional, abillat amb les bel·leses dels nous materials, resolent amb l'esperit racional del nostre art antie les necessitats del dia, utilitzant algunes exuberants decoracions meridionals, infiltrant-li certes ornamentacions moresques i algunes vagues visions de l'Extrem Orient i en el possible un *cachet* purament local ben diferent dels altres.

Dintre aquestes idees que representen un cicle contemporani de la nostra arquitectura, els nostres arquitectes es varen agitar fent treballar la llur fantasia cercant inútilment la instauració d'un nou art romànic, tractant d'importar l'escola neo-gòtica de Viollet-le-Duc, o d'introduir un art nou copiat de rars i inconsistents modes ideades a Alemanya, Austria i França, i sobre tot cercant la forma de fer ben visibles dintre l'estructura la calitat i categoria estàtica dels materials de construcció.

En aquesta etapa que podríem dir d'e-

xaltat cerebralisme, amb la bona intenció de encertar amb queicom d'original que prestigiés la nostra pàtria, creiem que la obra d'En Puig i Cadafale és la que destacarà sempre la seva elegància intuïtiva i sàvia.

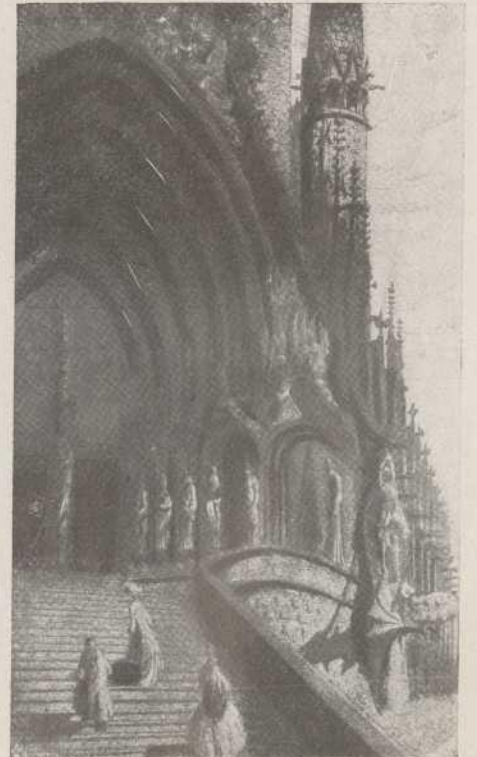
A Barcelona té un sens fi de construccions realitzades, dels més variats estils i en totes elles ha palesat aquesta mestria esmentada.

La seva obra "L'arquitectura romànica a Catalunya", és tot un valor definitiu, que ha traspassat totes les fronteres.

Els seus treballs sobre reconstruccions romàniques, on el talent de l'Acadèmia deu mostrar-se a la par de l'home de gust, serien suficients per enaltir l'arquitecte eximi, al més alt setial de l'art constructiu.

El projecte que motiva aquestes línies és grandios i d'una veritable originalitat amb les seves múltiples torres lluminoses, la seva única nau de forma circular, amb l'altar central, l'estructura exterior d'una esbelta i elevació extraordinària i els grans problemes de decoració i de tècnica, que resol, constituint, segons el nostre criteri, una de les obres més definitives per a la consagració del nostre gran arquitecte Puig i Cadafale.

Ramon CANALS.

ES a Buenos Aires la figura que no necessita presentació. Home jove i d'activitats múltiples, s'ha distingit sempre per les seves dots intel·lectuals. President del "Consejo Escolar de Lomas", Director del "Banco Escolar de la Provincia", propietari dels importantíssims "Talleres Gráficos Argentinos" i poeta i publicista eminent. Però si no fos suficient tot l'esmentat, la seva personalitat com a Director de la revista **Orientación**, bastaria. **Orientación** és no ja sols la primera, sinó la única revista argentina d'una acurada presentació, d'un emblema artístic i modern, amb col·laboracions valuosíssimes i l'emblematicitat de la cultura aquilatada d'aquest país.

Sabem que Compiani ha tornat d'un viatge per Europa i Amèrica del Nord, sabem que ha passat per la nostra Barcelona, i creiem que com a home de negocis a l'ensens que amb visió de poeta, pot parlar-nos bellament i amb precisió de la nostra pàtria.

Ens rep en el seu domicili particular, bella mostra de casa selecta i per on el seu propietari palesa la seva conseqüent amor a les belles arts. El seu temperament planer, fa que la seva conversa sigui d'una amenitat plaent. Les seves paraules han estat relacionades amb el viatge suau finit, però nosaltres procurem fer-li conèixer a Catalunya, cosa que certament és poc costós. Compiani ve tan "extraordinàriament entusiasmada", que parla de Barcelona, de la seva Exposició, de les indústries, de les bel·leses naturals i artístiques amb una vehemència que sorprend.

—Ja coneixia Barcelona — ens diu — fa cosa de sis anys que la visitava per primera volta, però cregueu que el seu progrés en un tan curt espai de temps, és tan notable, l'embelliment de l'urb és tan important, que no té parió en el vell món. A l'Amèrica és cosa freqüent aquests desenvolupaments fantàstics, però això a Europa és una cosa inusitada... L'Exposició — ens diu — és quelcom fantàstic; cregueu que no hi ha paraules per poder explicar tots aquells dolls d'aigua i llum que es varregen, aquells jardins de bellesa única, edificis d'arquitectura definitiva...

Compiani ens explica després, que per

PARLANT AMB EUGENI COMPIANI

Eugeni Compiani, dibuix de Francesc Fàbricas

mitjà del senyor Foronda, amb qui l'uneix una rànica amistat i per qui te paraules elogioses, ha tingut la curiositat de visitar del Certamen, precisament allò que no és visitable, ço és, tota la maquinària, els tubs de totes dimensions, instal·lacions diverses, etc., que invisiblement i com per encantament belluga les fonts de llum i els brolladors gegantins.

—Cregueu, que és tan digne de visitar tot això com la mateixa Exposició, qui no ho hagi vist dificultosament pot fer-se'n càrrec. Penseu que els corredors subterranis, tupits de maquinàries, bombes, cables, motors, etc., arriben a fer-vos somniar amb la bogeria...

—Tothom parla de l'il·luminació — insistim nosaltres.

—Certament, és un conte de fades.

—Què podeu dir-nos de les arts gràfiques a Catalunya?

—Ha estat per mi una descoberta; heu de pensar que ha estat el principal objecte del meu viatge per Europa i Amèrica;

i podeu dir-ho ben alt: Catalunya resta a l'altura de les millors nacions europees, sens dubte per damunt de França i Itàlia. Cregueu que en treballs de mèrit, he quedat bellament sorprès.

—Però treballen car?

—Ca, de cap manera, no ho cregueu pas; les arts gràfiques a Barcelona, estan a un preu molt enraronat. Sens dubtar-ho a més baix preu que a l'Argentina. La mà d'obra és barata, i la perfecció del treball ho abarateix més encara.

—No obstant hi ha qui diu...

—Res d'això; a Barcelona totes les arts aplicades són de poc cost. Quins joiells que cicellen els vostres orfebres, quins tapissos i catifes, i els preus son mòdics; les pells confeccionades, els vestits, lencerieries, objectes d'art, en preu i qualitat molt més avantatjós que Paris... podeu afirmar ho...

—Visitareu quelcom més que Barcelona?

—Si, he recorregut quasi tot Catalunya — diu joiocament — és un trosset de paradís, les muntanyes, el mar, els rius i les planes... tot conreat, rublert de vegetació... i quins camins i carreteres... cregueu que son pariones a les de França i Alemanya... i que consti — afegeix — que he fet tota l'excursió d'Europa amb automòbil.

La conversa amb Compiani ha anat transcorrent amb detalls d'altres països, que sempre té oportunitat de fer comparances amb estaments de la nostra terra. No podem dubtar que n'ha sortit bellament impressionat. Ja a la fi de la nostra conversa, ens felicita per CATALONIA, ens diu que és una empresa lloable i que n'havem reixit bellament, certament ell sap el que ço significa i agraïm més encara la seva alentació.

Temem molestar la gentilesa del nostre entrevistat, i ens acomiadem; ja al carrer, i en mig de la foscor aconhortadora de la nit, no podem altre cosa que regraciar a Eugeni Compiani, que ha fet bategar el nostre cor de català, en escoltar unes paraules, que més que afalagadores i de retòrica buidor, estem segurs han estat dites com traduït les imatges que en el fons del seu cor, cor d'home culte i esperit selecte, ha enmirallat en visitar la nostra terra.

E. Girona Ribera.

LA catedral de Barcelona té avui un interessant matís d'actualitat. El cor, aquesta meravella de l'art gòtic en son prísti aspecte i del renaixentista en son darrer, començat en 1390 i en realitat terminat l'any 1519 quan s'hi reuní el dinovè Capítol General del Toisó d'Or, està a punt d'ésser traslladat al Presbiteri.

Motiu?

Pels uns, que la nostra Seu guanyarà en esveltesa i aleshores aquella nau central tan sàviament i ardidament traçada serà el ver reflex de nostre esperit obert i democràtic.

Pels altres (entre ells el Capítol catedralici presidit pel Bisbe) i en mon concepte el criteri més franc, modern i mesurat, que la Catedral assolirà el lloc suficient per reunir en determinades festivitats el gran nombre de fidels que s'hi congreguen i que avui tenen de repartir-se en les naus laterals i fins a voltes envair el cor i el mateix presbiteri.

Ja per raons semblants molts anys enrera tingué d'ésser destruït el que hi havia en l'església de Santa Maria del Mar per ordinació del llavors bisbe de Barcelona l'Hm. Josep Climent que prohibí la presència de seglars en lloc que no fossin les propies naus del esmentat temple.

Avui, el bell cop de vista que ofereix la nau central des de la portalada es portentós. Us acompanyem una fotografia del que oferirà la de la nostra Seu el jorn que s'hagi realitzat el trasllat. Podrà negar algú la seva esveltesa?

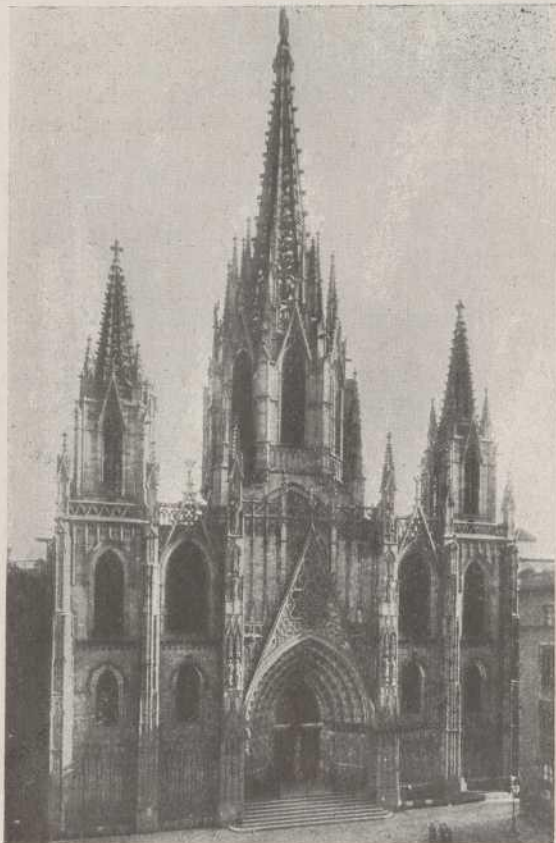
Interior de la Seu, com és a l'actualitat.

EL TRASLLAT DEL COR

CATALONIA dona la primícia del aspecte de la Seu

Per dur a cap aital projecte i per que no sofreixi en res la importància actual del cor de la Catedral, mossen Josep Tarré en son raonat article que publicà "Vida Cristiana", proposa el següent: Trasllat del cor al Presbiteri que per raons d'estètica i litúrgiques deu ésser allargat fins el creuer que es on arriben els presbiteris de bona part de les catedrals estrangeres i on arribaven el de les catedrals espanyoles abans d'introduir-

Façana de la Catedral, amb el cimbori bestit fa pocs anys

El cor, de què parla el nostre article, amb l'altar major al fons

tribuir les sobrees en els intercolumnis restants. Creu que avui l'arquitectura moderna les encaixaria amb molta més perfecció que varen ésser encaixades en altres temps, puix que son moltes les deficiències que s'hi observen.

Assegura que tots els seients hi seran encabits ja que els angles poc marcats que la corba del absis exigeix poden resoldre's amb les cadires de diferents amplades que actualment formen el cor, sense necessitat de recórrer al barbre procediment de separar braços com ho feren en altra època els que encaixaren a un extrem la cadira episcopal.

Les escultures renaixementistes també hi seran ben emplaçades. Solament tindrà de suprimir-se el reraçor d'arquitectura italiana que desentona de la unitat gòtica de les naus i retirar-lo al Museu episcopal com ho fou al Museu Petrià el monument sepuleral del Papa Sixte IV que hi havia a la Capella del Sagrament de la basílica vaticana.

I acaba dient mossen Tarré:

“El cor de la nostra Seu té moltes coses belles i àdhuc bellíssimes, però no és un monument bell. Ho serà quan hagi estat traslladat al presbiteri, i ho seria, encara que no en el mateix grau si, sense traslladar-lo, fos modificat o reconstruït. Caldria, si més no, aparedar la porta del reraçor, traslladar allí la càtedra episcopal, treure el gros faristol

del mig i les dues troncs i construir cinc o sis dossets. El cor de la Catedral

Com quedaria la Seu, després de traslladat el cor.

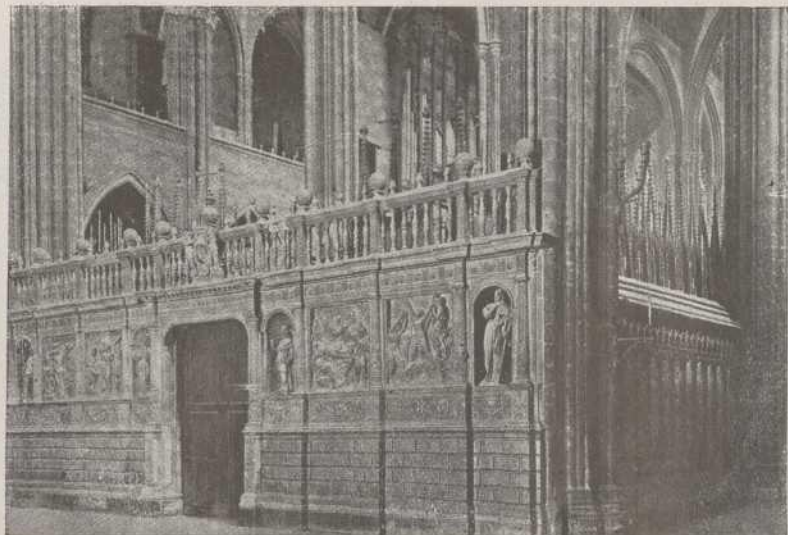
DE LA SEU DE BARCELONA

barcelonina un cop traslladat el cor al presbiteri

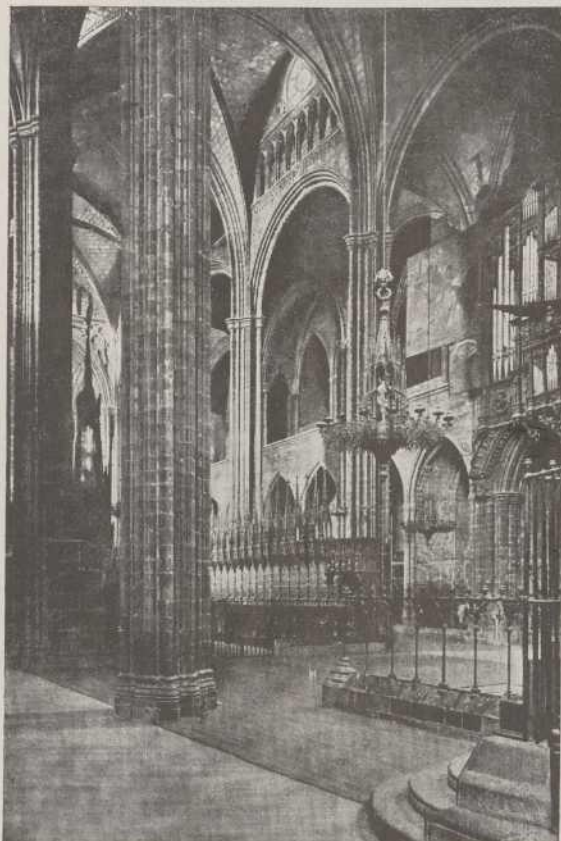
hi el cor central. Col·locar el dosser episcopal damunt del seient de pedra que hi ha al fons de l'absis per tal que així pugui dominar els dossets de les cadires dels canonges i alçan't-se magestuosament entre dos pilars cobriceli el bisbe en les funcions pontificals.

Reconstruir les pedres que formen les parets laterals del cor, en tota llur integritat, en els dos primers intercolumnis del nou presbiteri i dis-

(Segueix a la pàg. 30)

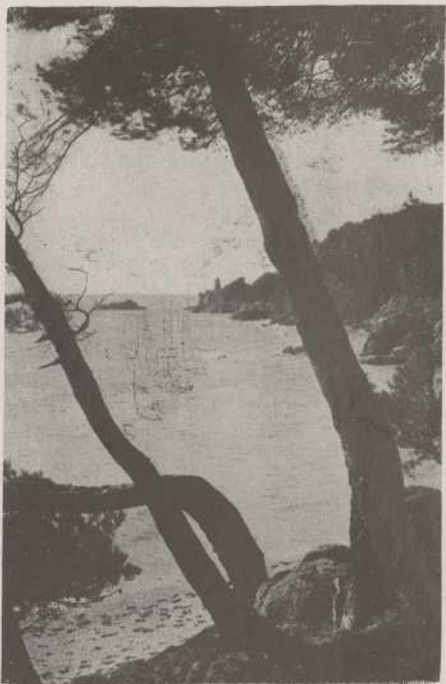
El tras-cor que avui resta esveltesa a les naus de la Seu

Seients del cor i la trona, des de l'altar major

Blanes, vist des del castell

Pineda i cala de Santa Cristina

El típic barri de l'Algué, a Blanes, darrera la punta de Santa Anna

LA COSTA BRAVA

COSTA Brava, veus aquí una paraula que només en pronunciar-la fa batagar esbojarradament el cor, no sols dels Ampordanessos, sinó el de tot català que hagi tingut el goig de poder fruit de la seva bellesa única, del seu paisatge, d'aquell mar tan blau que festoneja el rocam cobert de verdor aspra amb mà d'orfebre excels, aquelles crestes alteroses damunt del mar esventades per la tramuntana odoladora tot fen contrast amb les cales reposent en la quietud, amarades de llum i resplendents de sublimitat.

Sols en un film cinematogràfic, podrien ressorgir els rècons i reconets d'aquelles caletes blanques, d'aquells pins gegants que sortint de roca bruna semblen avançar-se al mar com volent-li plantar cara amb coratge d'adolescent; aquells golfs d'aigües manses i caps que esberlen les ones brunzents, costes úniques, de bellesa sublim i tot tapissat pels tons de verd d'una paleta d'artista excepcional.

Aquells vilatges arraserats de la tempesta, de casetes blanques i pulides i rodejades de barques de colors estridents, pals alterosos de les quals, semblen gegants fantasiosos que guardin el son

placent d'aquells pescadors de cara colrada, de front solcat per la marinada i ulls i mirada d'infant.

Aquells campanarets que plens de gràcia xiroia, no s'algen més al cel perquè les roques els en priven.

Sols de una petita fracció parlarem avui, de Blanes a Tossa... és breu, però volem més bellesa encara? Des de Sant Joan de Blanes, fins a Port-Bou on s'endinsen al mar les estribacions del Pirineu, hi ha uns 200 kms., i d'aquesta extensió cada metre revela una meravella nova.

Blanes ajocada al redós de la montanyeta de Sant Joan, que serveix de pedestal al Castell de la Palonera, en altre temps convent de frares, té encara l'encis i la placidesa dels pobles de la costa, la seva platja és un immens sorral de línees indefinides.

Anem seguint i passem la platja Forcanera, les polieromades roques de Calabonna, on els pins de l'alta carena baixen fins a besar l'aigua esmaragdina del mar; arribem llavors a Santa Cristina, blanca ermita d'antiga tradició, on la verge sembla haver elegit el lloc, balco ple de serenitat que sembla lligar el mar i el cel...

Ermita i platja de Santa Cristina amb el castell de Blanes al fons

El pintoresc Recó dels Frares, prop de Lloret

Les roques de Su Caravera a la punta de la badia de Lloret

DE BLANES A TOSSA

L'espai és embaumat pels lliris que hi neixen espontàniament com si fos per un do de la verge. Recordem el famós pi mil·lenari a l'ombra del qual hi mengen més de cent persones.

Lloret de Mar, vila endreçada, plena de blancor i de rialles, fresca a l'estiu i arraserada de la tramuntana a l'hivern, s'allotja al peu del mar d'aigües blaves servint-li de dosser un cercle de muntanyes catifades de vegetació que amb son remoreig canta a contrapunt del so de les ones.

Prop de Lloret la Cala de Canyelles, la coquetona Platja de Frons, la de Banyes amb la seva font arran de mar, roques dentellades i rodejada de penya segats.

I anem seguint el mar, i a cada girabell de camí o cada estropada de rem, ens sembla descobrir una nova fantasia. No sabem si el mar conquesta la terra, o el roc am esderna l'aigua esmaragdina com rebrot de la serrelada triomfant; i així lluiten i es barregen, s'abraquen i es bressen com suprem triomf de natura i bellesa.

Seguim cara Morisca, platja de Lloell, els Cars, per esmentar les més significatives, plenes de vegetació, gairabé selva im-

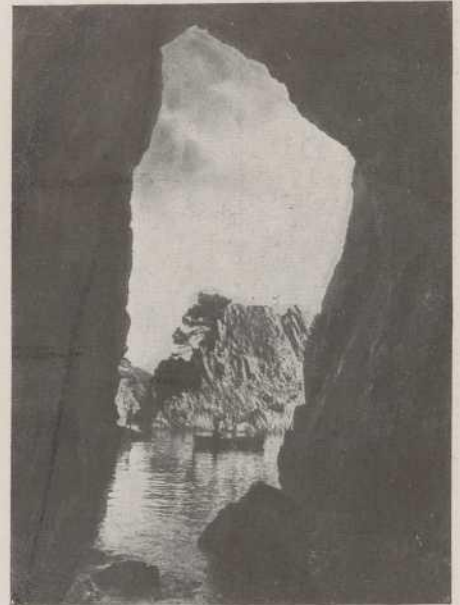
penetrable, restes de suredes centenàries, de malesa rasa, i nodridores de pores senzillars. Regalims d'aigua serpentegen i canten a cor, amb els rossinyols i cardines que hi fan niu. Les roques son virolades i l'ombra és tan tupida, que hi ha molsa i falgueres que el sol no pot mai besar.

I arribem a Tossa, poble petit de casetes esbarriades, que dorm als peus de Vila Vella la qual sembla vigilar el seu son al ensems que s'enmiralla eternament en el mar que besa els seus peus.

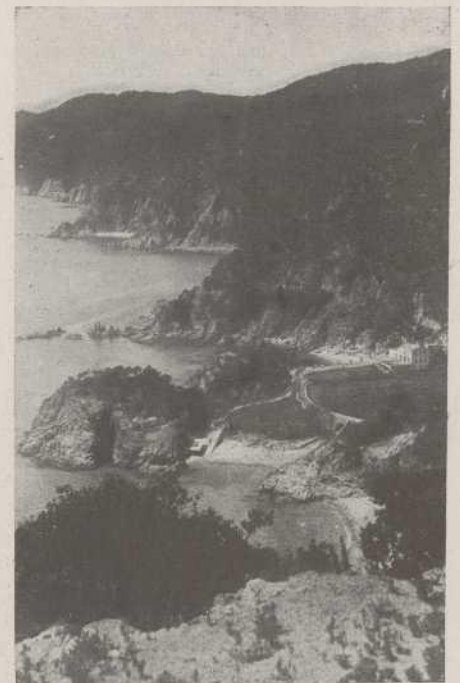
Mar de Tossa! mar d'esmaragdes, de topazis, d'ametistes i corals, mar transparent i adamascat com cap altre! Com un espill, reflexa el bru de les roques, el blau del cel, el verd i el groc dels boscatges, tot barrejan-to amb els cents de colors dels peixos que hi pasturen. Sembla que conegui la majestat i l'història d'aquells murs, i cobrint-se d'humilitat li ret homenatge.

Sens dubte és a Tossa, on la bellesa de la Costa Brava aerisola més bellament, i és a Tossa, en la seva Vila Vella, on mar i muntanya, en idíl·lica abraçada, li ofereixen el ram de llor com tribut a la bellesa i a la raça.

Pau de Foix.

La fantàstica Cova de l'Oim

Un bel aspecte de la carretera de Tossa a Sant Feliu

Rocam de "Les Mongetes", entre Tossa i Sant Feliu

La rònega capella de Vila Vella amb l'espill del mar als seus peus

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES !

LES DICTADURES

EL nou llibre d'En Cambó ens arriba ja acompanyat de crítica diversa i d'informació abundosa. Sintetitzem aquesta dient que les edicions inicials catalana i castellana, de 10.000 exemplars cada una, han estat exhaurides abans dels vuit dies primers i que a París hi ha signes d'haver-hi impaciència en alguns centres intel·lectuals i polítics, a l'espera de la versió francesa que haurà lliurat a hores d'ara la coneguda Editorial Grasset.

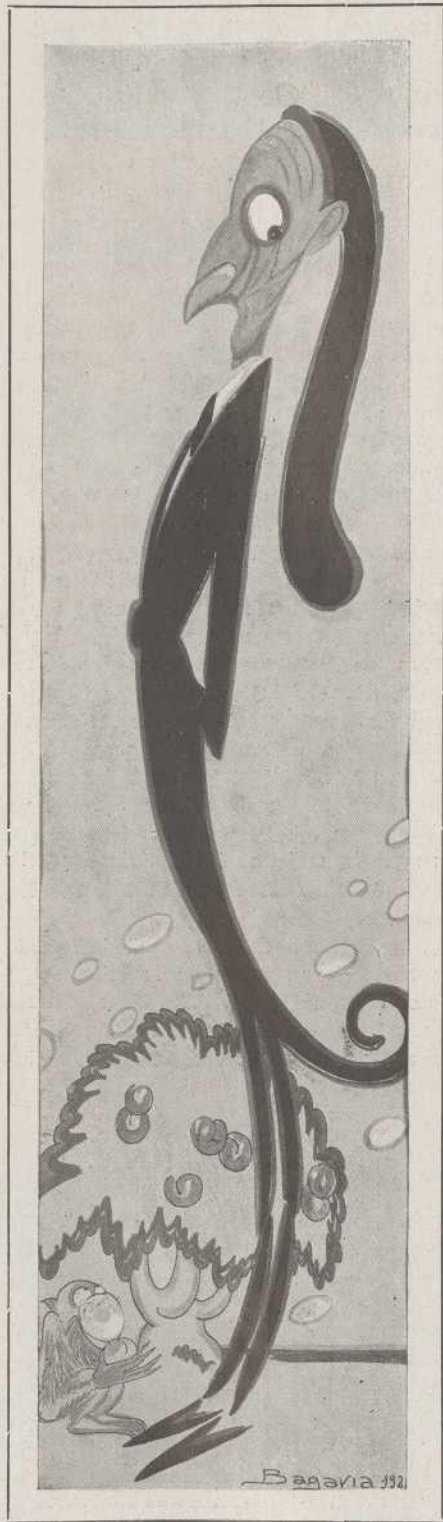
Tots els crítics i cronistes que han parlat de "Les Dictaduras", comencen per assegurar que han llegit el llibre d'una assentada. Després hi ha conformitat amb l'autor o discrepància, però interès, atenció, obsessió, enorme. Tots confessen que és impossible, havent-hi sinceritat, fer-se el distret davant l'aparició d'una obra d'En Cambó, tant més si tracta de temes polítics. És absolutament indispensable conèixer l'opinió de l'ex-ministre, per l'importància que forçosament inclou, siguin les que es vulguin les seves conclusions, i especialment avui que hi ha l'ansietat de la solució imprevista del moment actual.

Fem una mica d'informació tan positivament afalagadora per tot català. En el diari "El Adelanto", de Salamanca, escriu José Sánchez Rojas: "Acabo de leer de un tirón el libro del señor Cambó, "Las Dictaduras". Me sugiere tantas observaciones, tantos puntos nuevos de vista, tal afán de polémica, que he de consagrarle varios artículos". Mariano Marfil, redactor en cap de "La Epoca", de Madrid, el vell periòdic conservador, diu: "Debemos felicitaros de que el señor Cambó sienta preocupaciones políticas, que al sentir las y formar juicio sobre el estado actual de la vida pública no se limite a España sino que con visión de estadista abarque un panorama mundial... Muchos creyeron al verle entregado febrilmente a sus negocios y sus viajes que volvía la espalda a la política. Esto hubiera sido un mal, porque hombres de su capacidad y talento no abundan". I el famós publicista "Andrenio" escriu damunt "La Voz", de Madrid: "El señor Cambó es una de las principales capacidades políticas que se han revelado en estos últimos tiempos, a mi parecer la primera... Es deber de imparcialidad decir que el libro se recomienda por sí mismo. Acredita al autor de excelente escritor didáctico...; es de lo más sagaz y profundo y también de lo más hábil que se ha escrito en España acerca del tema".

Resta dit en poques paraules i per ploma d'altri, ben autoritzades, l'impressió més exacta del significat de l'autor i del llibre. Quasi ja no hi hauria necessitat de

afegir-hi res més, aconseguida de bon antuvi l'intenció d'encuriosir els nostres lectors per a una urgent lectura de llibre tan important, escrit per un català.

Vull, però, per la meua part, assenyalar algun aspecte de l'obra d'En Cambó, no

Cambó, caricatura inèdita de Bagaria, propietat del Centre Català.

massa entrellat amb la qüestió principal de la dictadura, un aspecte de la vida i la ideologia del nostre eminent polític, que

temperaments exacerbatats i esperits de vehement extremitat han blasmat de materialisme. Ja és coneguda la mania dels qui s'entesten dogmatitzant sobre el grogler positivisme de les dretes i el sublim idealisme de les esquerres. D'aquest prejudici arbitrari ja en patí l'obra magna del gran Prat de la Riba. Va caldre que es morís, perquè els avançats reconeguessin l'espiritualitat fecunda d'aquell home excepcional. Per raons més palpables és també En Cambó denunciat furiosament de polític entregat a la defensa dels interessos materials, com a base exclusiva o primordial de la societat. I aquesta acusació innoble es llança a tort i a dret en contra de qui exercia el mecenatge més intens i entenimentat de Catalunya.

Doncs bé; jo recomano ara una atenta lectura del capítol VII del seu llibre. En ell l'autor inclou dins les causes genèriques de l'adveniment de les dictadures l'egoisme materialista del nostre temps. Fins està escrit amb eloqüència, amb una alta visió de la dignitat humana i de la condició cívica d'un poble ben educat. Llegiu-lo i us sentireu revoltats contra la classe rica que no ha sabut heretar la fortuna o crear-la del no-res més que amb l'intenció de gaudir-la personalment o de sols deixar-la als fills, com si la col·lectivitat no existís, com si la pàtria no tingués els seus drets sobre la riquesa acumulada. Llegiu-lo i romandreu enfervorits i convençuts de tan bella exposició alligadora, condemnant la societat materialitzada, preocupada, només, de l'ordre material que li permet de fruir tranquil·lament de les seves riqueses, millor sota el govern absolut d'un home, que amb el funcionament més complex d'unes institucions. L'egoisme engendra covards, — diu En Cambó sintèticament i amb gosadia—; vol mantenir el benestar sense esforç; prefereix que ho faci un altre assumint tots els poders i rellevant-lo del compliment de tots els deures de ciutadania. Què se li endóna de la llibertat política, mentres conservi la de gaudir dels seus diners! Al governant, no li demana ideals ni programes; no li demana més que mà dura per garantir la pau i l'ordre públic a costa de tot, àdhuc, si cal, a costa del crim i de l'injustícia. Llegiu-lo, aquest capítol admirable i digueu-me, després, si la ploma que l'ha escrit, pot pertanyer a una ànima masella de sensualitats materialistes, siguin quines es vulguin les seves idees polítiques i els seus conceptes d'intervenció espanyola.

Vet-aquí l'única motiu de divergència en el cas concret. Una vegada més, En Cambó planteja el problema perentori amb aquella claretat i senzillesa que li son tan peculiars. Ningú desentona de la creença que la dictadura ha governat ja massa.

Com sortir-se'n? Uns responen: endinsant-la. D'altres s'avenen a creuar-se de braços. Un sol digné: ajudant-li per a que se'n vagi. Aquest és l'únic que veu la realitat i que vol resoltament que la dictadura cessi. Pensa, abans que tot, en l'urgència de una llibertat indispensable. Per ço l'autor de "Les Dictadures" finalitza el seu llibre concretant un programa de govern per l'endemà del canvi. Bo, dolent? Un ordre de continuïtat, necessari per evitar un daltabaix, funest per tots.

Hàbil. Si, ja s'ha escrit el mot. Moltes de vegades a Catalunya l'han pronunciat amb to despectiu, com si el saber fer les coses bé, constituís una defecció, una transigència. Perdoneu els que de temps enrera esteu compromesos amb un erro. No fa gaire temps que Mr. Snowden fou elogiat per la seva hàbil posició a La Haya. A la mort del canceller alemany, s'ha convingut unànimement que Stresemann degué els seus èxits a una habilitat suma. Encara sonen els aplaudiments a M. Briand per haver defensat suara la seva tesi internacional molt hàbilment. Perquè no hem de mostrar nos satisfets, els catalans, que sigui català el polític més hàbil de tota la península, sense mancar a les conviccions que coneixem de fa un quart de segle?

Convinguem, amics, que és un fort plaer oir de llavis de Gómez de Baquero, el ferm esquerrà, l'afirmació que té el nostre líder regionalista com a la primera capacitat política peninsular, i que també és molt agradós llegir les paraules de Sánchez Rojas, que diuen: "A mí, castellano ante todo y sobre todo, y sobre todo y ante todo salmantino, me conmueve como a otros castellanos, amigos de él, la emoción que pone en una palabra: Catalunya... Cataluña es para él una cosa viva... Nos pegó don Francisco la emoción para siempre".

La resta: que a mi m'agradi molt el llibre d'En Cambó o que a uns quants altres els agradés d'una altra manera, té escassa importància ací. La cosa formidable consisteix que l'autor d'un llibre tan ben rebut sigui una eminent personalitat de la nostra Catalunya.

J. Torrendell.

LA F. B. M.

Es realment encoratjador per a la nostra cultura el fet evident de l'atenció que els millors nuclis intel·lectuals del món concedeixen a la nostra producció literària i científica. En tal aspecte la Fundació Bernat Metge ha retut grans ser-

veis a la coneixensa del nostre poble.

Son molts el judicis que a propòsit de l'obra admirable de la Fundació publiquen les revistes filològiques amb la signatura de crítics eminents.

Darrerament ha dit el prof. Allison Peers, de l'Universitat de Liverpool, en el "Bulletin of Spanish Studies":

"Tots els volums són magníficament editats i la producció catalana pot compararse, en aquest aspecte, a la de qualsevol altre país."

ELS JUEUS A CATALUNYA

Per damunt de tots els prejudicis que s'han infiltrat en el juí de molta gent, en Carles Rahola porta al seu llibre novell una emoció fonda respecte de la raça jueva, resident, segles enrera, a les terres catalanes. Els seus estudis li permeten assegurar que els jueus, malgrat llurs defectes fonamentals, constitueixen un element de cultura i civilització en tota la Península i especialment a Catalunya i Aragó. El jueu català fou adiete a la nostra pàtria sentint-la ben fonament. "Prou que n'havien esment els reis de la

Catòlies, no fou ben vist a Catalunya, on "temperats pel tracte mercantil i pel contacte de veïnatge els antics odís de raça i de cultes, s'havien establert entre jueus i cristians relacions de molta intimitat i confiança". I aquesta lamentació és més intensa després de conèixer la contribució jueva dins el desenvolupament integral de la nostra terra durant uns quants segles; aspecte amplíssim que Carles Rahola ens exhibeix sintèticament en pàgines rubletes de dades i escrites amb aquella justesa peculiar de l'autor.

Aquest és un llibre que enriqueix la cleada bibliogràfica de Carles Rahola, amant sempre a despertar nos cordialitat per les coses passades de la nostra pàtria.

CATECISME LIBERAL

A l'abast de tothom ha posat En Josep M.ª Vilà les qüestions bàsiques de la democràcia que avui quasi arreu del món governa els pobles. En forma dialogal l'autor parteix dels conceptes més coneguts sobre el liberalisme per arribar als problemes més discutits de l'hora present, que

el mestre resol sempre a favor de la justícia i la tolerància. La conversa és tinguda a una petita cala de la mar mallorquina. De cara a l'immensitat l'esperit es llança a les altes lucubracions polítiques, que convé refrescar adés i ara, per tal d'enfortir les conviccions, precisament en dies de confusions i dubtes. Per orientar-nos en aquest sentit, l'obra d'En Vilà es completa.

EL DEIXEBLE

De la bona primera tasca de Paul Bourget, Francès de B. Lladó n'ha traduït la novel·la coneguda en el món de l'intel·lectualitat amb el nom de "El Deixeble". Fou

dedicada als joves de més de divuit anys i menys de vint-i-cinc, l'edat dels equívocs i de les perilloses desorientacions. El famós psicòleg preten donar respostes a certes qüestions que solen turmentar l'esperit jove. L'interessa vivament el demà de qui haurà d'ésser un element profitós de la pàtria. I sense acudir als sermons didàctics a vegades enutjosos, Bourget fixa actituds ensenyadores.

La prosa clara y senzilla del traductor s'ha mostrat fidel a l'obra de l'escriptor francès. La recomano al nostre jovent que es troba una mica més enllà del cinema i la dansa, com a diversions exclusives.

J. T.

Aspecte que oferí la Libreria Catalonia, una de les moltes que es veié envaïda pel públic amb motiu de la Diada del Llibre, a Barcelona.

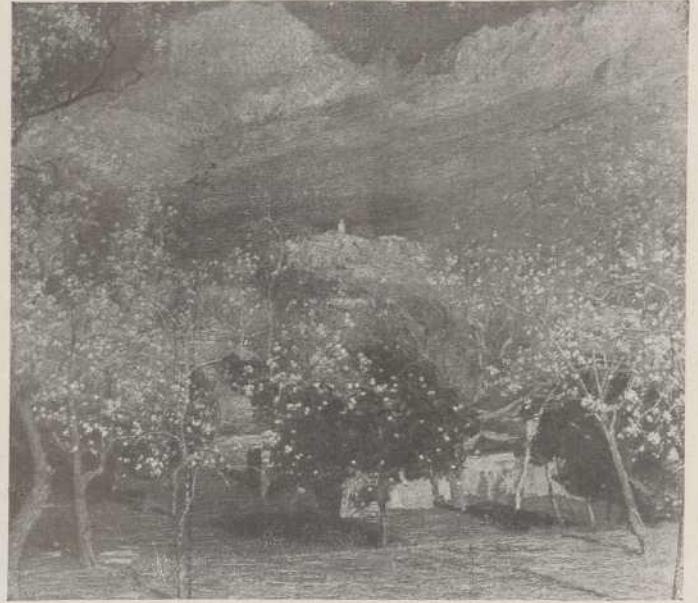
Confederació, i procuraven tenir el seu concurs, no solament financer, sinó també científic i sobretot mèdic."

De la visió de la jueria catalana n'ha escrit una bella monografia l'historiador penetrant de Girona, amb aquella erudició i gràcia estètica que amb tanta de fruïció ens fa llegir els seus llibres històries. Pertany En Carles Rahola a un grup de escriptors que saben traduir l'investigació documental amb galania d'estil i emoció poètica. Té un do de sensibilitat literària que ens fa compartir amb els seus els nostres afectes vers un poble malhaurat, qui ha de tenir com a seva la pàtria dels altres. I encara és a voltés expulsat furiosament com a bárbar maleït.

Aquest fet irritant, imposat pels reis

Alegria camperola enmig dels uliverars severa

Els ametllers mallorquins en plena florida

FRANCISCO BERNAREGGI

Noves darrerament arribades de Mallorca, ens diuen que Bernareggi ha estat homenatjat pel poble de Santanyí. L'objecte d'aquesta demostració, és l'afecte profund que sent aquesta viletta perduda en un replec meravellós de l'illa d'ensomni, per aquest pintor, que no sols l'ha descoberta artísticament, sinó que degut a la seva fama ha pregonat per exposicions i museus d'arreu del món, les bellesa de les seves cales. Ha estat doncs posat el seu nom a una plaça del poble. Bell homenatge, que si més no, palesa la noblesa de caràcter i la puresa de sentiment d'aquest poble, trosset de la nostra pàtria, que remercia així la bonesa de l'amic, al copsador d'emocions i el pinzell de l'artista.

Bernareggi és argentí; certament que de molt pocs anys que resideix a casa nostra i a casa nostra adquirí tota la tècnica i cultura pictòrica; Bernareggi és completament identificat amb la nostra ideologia, amb el nostre viure, amb el nostre ésser i amb el nostre idioma. Però és argentí a la fi. Això ens fa remarcar l'hospitalitat que Catalunya té en tots els estaments de la vida; els seus braços son oberts a qualsevol qu'ens sàpiga comprendre i respectar, i més encara que un connacional, és aflagat i protegit. Ni és tan sols Bernareggi el primer estranger que conviu, lluita i fresa camí dintre de la nostra escola, malgrat de la seva abundor i bonesa, son molts i molts que bateguen al unison amb els artistes de casa, sens que per la seva condició d'estrangers se'ls postergui o se'ls en faci retret.

Es aquesta l'idea que ens ha suggerit aquesta demostració i que certament no és pas la primera. Darrerament quan fa pocs messos morí a Montevideo el pintor Barradas, a Barcelona se li feu un sentit homenatge fúnebre, mentre a l'Uruguai, son país d'origen, passava quasi desapercebut.

Bernareggi, la fama del qual resta ben consolidada, i que els premis assolits en diferents exposicions, si més no, ens ho afirmen, és un enamorat de Santanyí; quan hi pintava, viu en una barraqueta de pescadors, petita i pobrissona, mig penjada en un rocallat arran del mar, però que contrasta

El pintor Francisco Bernareggi

per la seva polidesa i blancor, a l'ensens que la majestat del paisatge feréstec atueix i sacseja pregonament la seva visió d'artista.

Associem-nos, doncs, en aquest sentit homenatge que Santanyí ha retut a Francisco Bernareggi, com a argentí, com a català i com artista sublim de la nostra dolça Mallorca.

NOTICIARI DE L'ART A BARCELONA

Es un veritable esdeveniment l'inauguració de les galeries d'art dels Grans Establiments Jorba.

Les galeries estan distribuïdes en salons

d'Art Artie, Art Contemporani i un saló destinat a artistes morts des de meitat del segle XIX. Així mateix figuraran obres d'art decoratiu en ceràmica, marfils i fusta, presentant un bell conjunt.

Per la qualitat i quantitat d'obres rebudes en les esmentades Galeries, i per trobar-se completament el local separat i independent de tota indústria i comerç, serà sens dubte del gust dels artistes, i mereixeran el favor del públic intel·ligent.

—El 28 del passat s'inaugurà la temporada d'exposicions en les Galeries Maragall. En el catàleg il·lustrat, redactat en quatre llengües, i figuren el següents expositors:

In Pasqual, Francesc Domingo, Elisi Meifren, Joan Serra, Vallmitjana, Casas-Abarca, Rusinyol, Casas, Clarasó, Rafel Benet, Alfred Sisquella, Zubiaurre (germans), Josep Llimona, Joan Colom, Joaquim Mir, Modest i Ricart Urgell, Joaquim Sunyer, Manuel Humbert, Enric Galwey, Ignasi Mallol i molts d'altres.

SALA MERLI

Ultra l'exposició col·lectiva d'obertura, aquesta sala donarà a conèixer amb exposicions individuals, les obres recents dels pintors i escultors Rebull, Granyer, Bosc-Roger, Carme Cortés, Julià Castedo, Camps Ribera, Mercader, Marquès-Puig, J. Prim, Ricart, Ràfols i Villà.

ESAC

Mme. Pere Van Doesburg acaba de fundar la societat Esac, que organitzarà exposicions en diversos països, començant per Amsterdam, La Haia, Rotterdam, Utrecht i després Brussel·les, París i Barcelona.

Torres Garcia i Gausachs sembla que prendran part en aquestes exposicions.

JOSEP MARIA GOL ES DEDICARA A LA PINTURA

Notícies de París ens diuen que el jove vidrier català Josep M.ª Gol abandona la decoració de vidre per a incorporar-se als rengles dels capdavanters de la pintura moderna.

LES ENTITATS CATALANES DE SUDAMERICA

CENTRE CATALA DE BUENOS AIRES

PRIMER ANIVERSARI DE "L'HORA CATALANA"

Es va veure extraordinàriament concorreguda i assolí un gran èxit la festa realitzada en el CENTRE CATALÀ en celebració del primer aniversari de *L'Hora Catalana*, el diumenge 10 de novembre.

Abans de les 12 del matí començaren d'arribar al CENTRE nombrosos socis i famílies per tal d'escoltar la transmissió de *L'Hora*, que va ésser feta per l'Estació L. R. 2 (Radio Prieto) i que hom oí perfectament des del nostre estatge social mercès a dues esplèndides radioles que van oferir gentilment per aquella diada la Casa Barba i la Casa Pujals.

L'audició va iniciar-se amb unes paraules del president del CENTRE CATALÀ, doctor Rafael Valls, endregades a la nostra col·lectivitat de l'Argentina. Heus ací el parlament del doctor Valls:

El Dr. Rafael Valls durant el seu parlament.

"Catalans: Els aplaudiments que coronen una obra teatral, la sana crítica que s'ocupa de la mateixa o de l'aparició d'un llibre o d'una obra d'art, vénen a posar la nota enaltidora i a comprovar l'acceptació que ha meregut del públic.

"Pot estar ben satisfet el CENTRE CATALÀ de Buenos Aires d'haver patrocinat des del primer moment, moral i materialment, aquesta *Hora Catalana* que ara fa un any es va inaugurar a iniciativa del consoci senyor Joan Ferrer. Tantes han estat les proves d'acceptació i èxit que ha obtingut arreu de la República Argentina, com ho demostren la munió de cartes i felicitacions rebudes!

"Es, sens dubte, el català, un dels homes que més estima la seva terra i recorda sempre les coses pairals. *L'Hora Catalana*, aprofitant aquest gran invent de la Radi, fa el miracle que molts catalans puguin fruit d'aquests sentiments de la terra, escoltant el nostre folk-lore, la nostra poesia, la nostra música, el nostre teatre, i és indubtable que si alguns tenien adormit el sentiment de pàtria, aquesta *Hora* ha vingut a desvetllar-lo.

"En el transeurs de la vida, hom diu que hi han hores tristes, hores alegres... Els catalans de Sudamèrica terim ara la nostra *Hora* de catalanitat. Fer la màxima cata'anitat és avui la gran preocupació

Sra. Pilar Santolària, "speaker" de l'Hora.

de LA CASA DELS CATALANS, i per això dona tanta embranzida a les seves seccions de cultura—la biblioteca, el teatre, les sardanes, la música, la revista — i patrocina amb entusiasme tot el que té per finalitat el millor coneixement de Catalunya.

"En nom del CENTRE CATALÀ faig públic el nostre agraïment a l'iniciador i entusiasta director de *L'Hora*, senyor Ferrer; a la seva distingida esposa, l'esplèndida *speaker* senyora Pilar Santolària; al nostre excel·lent quadre escènic que dirigeix el senyor Gregori J. Silvestre, i a tots el artistes que amb tant de calor hi han pres part, no sols als que habitualment viuen en aquesta capital, sinó també als que s'hi troben de passada, com el notable tenor senyor Biarnés. Mercès a tots ells, *L'Hora Catalana* aconpleix el seu destí.

"Catalans que m'escolten: No deixeu d'oír mai *L'Hora Catalana*; propagueu-la tant com us sigui possible; i en dar-vos les gràcies a tots els que ens haveu en-

coratjat, us faig promesa de què, a no tardar gaire, el CENTRE CATALÀ de Buenos Aires procurarà donar més extensió a les nostres audicions per tal de refermar cada dia més els sentiments d'unió i de catalanitat, per a satisfacció dels catalans d'Amèrica i per bé de Catalunya".

Seguidament va desplegar-se el programa de *L'Hora Catalana* com de consuetud, i van col·laborar en aquesta audició la major part dels artistes que han actuat des dels començos de *L'Hora*. Va resultar una audició molt variada i interessant.

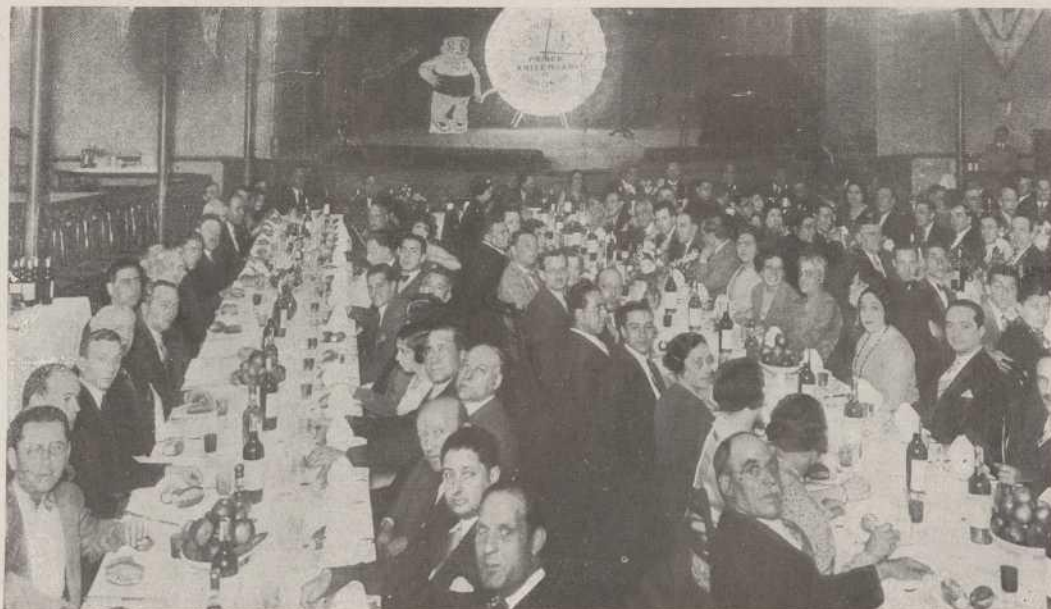
A les 13.30 va iniciar-se l'àpat en honor del director i demés elements de *L'Hora Catalana*, al que van concórrer, ultra nombrosos socis del CENTRE, molts oients d'aquella transmissió, tant de la capital com del interior del país. Les taules foren instal·lades en el pati del saló-teatre, i van ésser ocupades pes més de dues centes persones, entre les que es comptaven bon nom-

Sr. Ferrer, iniciador i director.

bre de senyores i senyoretetes. A l'escenari ressaltava un immens rellotge despertador, assenyalant *L'Hora Catalana*, i al seu costat, com fent-li guàrdia d'honor, un *Cu-cut* enorme i ferreny brandava la falç. De les

(Segueix a la pàg. 25)

Bell aspecte que oferia el local del Centre durant l'àpat.

L'ACTRIU MARTA FABREGAS HA DEBUTAT AMB GRAN EXIT AL TEATRE NOVETATS, DE BARCELONA

Tots recordem amb vertadera delectança i anyorament la gentil actriu catalana Marta Fàbregas que, pocs mesos enrera, encara ens oferia, a les funcions del quadre escènic del CENTRE CATALÀ, les més belles mostres del seu art teatral.

planes dels diaris barcelonins, l'èxit assolit per la nostra artista com a primera actriu de la companyia catalana de Carles Capdevila que actua en el teatre de Novetats de la ciutat comtal.

La senyora Fàbregas va debutar en l'esmentat escenari a primers del mes passat, encarnant la protagonista de la xamosa comèdia de Paul Gavault "L'idée de Françoise", traduïda al català per J. Moliné. El públic, que omplena la sala del Novetats, va aplaudir amb entusiasme la nova actriu de la companyia Capdevila. Els crítics teatrals, amb unanimitat absoluta, feren constar que el triomf de la Fàbregas havia estat ben llegendari, tot recordant les belles actuacions primícies de l'artista a Catalunya, les seves campanyes a Amèrica i els elogis que li havia tributat en diferents avinenteses l'eximí Enric Borràs, elogis que, com s'ha vist suara, eren del tot justiciers.

Marta Fàbregas ha trobat — creiem que sortosament per a ella i més encara per al teatre català — el lloc important que calia als seus mereixements artístics, i iucia amb indubtable fluïment una carrera que, dins l'esplet magnífic i fins fa poc temps insospitat de la nostra escena, pot portarla a un seguit inestroncable de triomfs.

Des de les plaques de CATALONIA endrecem a la inoblidable artista les nostres més pregoneres felicitacions i encoratjaments.

UNA ALTA DISTINCIO NACIONAL HA ESTAT OTORGADA AL Dr. RAMON MARTI

El vicepresident del CENTRE CATALÀ, nostre estimat consoci doctor Ramon Martí, acaba d'ésser nomenat inspector del servei del "Cuerpo Odontológico Escolar", creat recentment pel Poder Executiu de la Nació Argentina. La creació del "Cuerpo

CERVECERIA MUNICH RESTAURANT

LAS MAS INDICADAS PARA LA ESTACION

Pabellón de la Sucursal BALNEARIO MUNICIPAL

SUCURSALES:

{ ONCE, Cangallo 2800. Plaza Once. Gran terraza-jardín. — PALERMO, Santa Fé 4419. Plaza Italia. En pleno aire libre. — AVENIDA, Avenida de Mayo 965. En riguroso estilo Bávaro. — BALNEARIO MUNICIPAL, Avenida Costanera, entre Belgrano y Moreno. Espléndidos jardines sobre el Río del Plata.

Propietario: **RICARDO BANUS**

Odontológico Escolar", organisme que depèn del Consell Nacional d'Educació, ha estat un gran encert car expandirà entre l'element escolar de tota la República una campanya aciençada de profilaxi dental que tindrà un ressò social d'higiene i de cultura.

Per decret del Poder Executiu de la Nació fou nomenat Director del nou organisme el doctor Antoni J. Guardo, qui, apreciand els mereixements que d'any en any té guanyats com a professional el doctor Ramon Martí, li ha confiat la Inspecció dels serveis odontològics.

Ens és doblement plaent aquesta nova consagració oficial que reb el nostre benivolgut compatriota de les altes autoritats argentines, perquè la distinció recau en un català dels que més honora la nostra terra a Amèrica i perquè es tracta de l'expresident del CENTRE CATALÀ de Buenos Aires, que tantes amistats i simpaties comptava entre la nostra collectivitat.

Rebi el doctor Ramon Martí l'enhonorament més cordial.

LLISTA DELS LLIBRES ENTRATS D'ARRERAMENT A LA BIBLIOTECA DEL "CENTRE CATALÀ" DE BS. AIRES

Diagnòstic i tractament del càncer de l'úter, pel Dr. Lluís G. Guilera. (Monografies Mèdiques; núm. 22).

Artistes catalanes, per Pedro G. Camio. (Editorial Zoila Ascasibar. Madrid).

Enciclopedia Universal Ilustrada: Tomo LXVII. (Hijos de J. Espasa).

L'auca del Senyor Esteve, per Santiago Rusiñol; amb redolins dibuixats per En Ramon Casas i escrits per En Gabriel Alomar. (Antoni López, llibreter).

Butlletins del temps, per J. M. López-Picó. (Publicacions de "La Revista").

El sentit de la veritat, per J. Xirau. (Publicacions de "La Revista").

De l'alba al migdia, per Guillem Colom. Poemes lírics. (Publicacions de "La Revista").

Flors primerenques, per Manuel Bassa i Armengol. Versos. ("Nagsa", arts gràfiques).

Davant el nostre humanisme naixent, per Josep Carbonell. (Tipografia Empòrium).

La cançó del Sena, per J. de Riquer Patau. (Arts gràfiques R. Molero).

Marines, per Víctor Català. ("Les ales esteses". Col·lecció popular, N.º 1).

A l'ombra de Santa Maria del Mar, per Alexandre Plana. ("Les ales esteses". Col·lecció popular, N.º 2).

Tots els contes d'Apelles Mestres: primera sèrie. ("Les ales esteses". Col·lecció popular, N.º 3).

Cançons de rem i de vela, de Josep M. de Segarra. ("Les ales esteses". Col·lecció popular, N.º 4).

Mimi Pinson, per Alfred de Musset. ("Les ales esteses". Col·lecció popular, N.º 5).

Josafat, per Prudenci Bertrana. ("Les ales esteses". Col·lecció popular, N.º 6).

Remeis casolans, pel Dr. Romeu i Guimerà. (Impremta Ramon Vendrell).

L'abella d'or: dedicada a Barcelona amb motiu de l'Exposició de 1929. (Editorial Altés).

Catedral de Barcelona, per Francesc Martorell. Catalunya artística; vol. I. (Llibreria Verdager).

Santes Creus, per Eduard Toda. Catalunya artística; vol. 2. (Llibreria Verdager).

Album Meravella; vol. II. Direcció de Pere Pujol i Casademont. (Llibreria Catalònia).

Les entitats Catalanes de sudamèrica

Centre Català de Buenos Aires

de la pàgina 23

baranes dels pisos en penjaven uns grossos medallons en forma d'esferes de rellotge, sobre les quals es destacaven figures humorístiques de la vida camperola catalana i tipus còmics de gran popularitat a l'Argentina. En front de l'escenari, sobre la llotja presidencial, es veia un domàs de la bandera catalana amb l'escut de la nostra entitat al mig.

Ocupà la presidència de l'àpat el doctor Rafael Valls, qui tenia a la seva dreta la senyora Pilar Santolària de Ferrer i a l'esquerra el senyor Joan Ferrer, director de L'Hora. A la mateixa taula seguien el doctor Martí, vicepresident del CENTRE, el senyor Gregori J. Silvestre, director del quadre escènic, i els demés membres de la Comissió Directiva de la nostra entitat. El menú, que va ésser del gust de la concurrència, fou el següent: Arròs amb peix, vedella amb bolets, pollastre rostit, fruita assortida, dolços Oms, xampany Codorniu, cafè, licor Yasilac i tabac.

En finalitzar l'àpat va parlar el doctor Valls per a fer ofrena del mateix als iniciadors i col·laboradors de L'Hora Catalana, fent constar que el CENTRE havia patrocinat amb el major entusiasme aquestes transmissions perquè entén que constitueixen una de les propagandes del sentiment i de la cultura catalana més intenses i eficients que s'hagin fet a l'Argentina.

Després va parlar el senyor Ferrer, qui, amb paraules plenes d'emoció, va agrair l'homenatge que es tributava a L'Hora Catalana i va expressar els seus desitjos de millorar-la cada dia més per a correspondre a l'entusiasme que havia desvetllat entre els catalans de l'Argentina. Les paraules del senyor Ferrer van ésser rebudes amb una ovació formidable. Parlaren seguidament, a prec de la concurrència, la senyora Pilar Santolària, la senyoreta Roseta Moreno, el senyor Gregori J. Silvestre, el tenor Antoni Biarnés, el senyor Lleonor Noguera i el doctor Ramon Martí. Tots els oradors van ésser molt aplaudits.

A continuació va desenvolupar-se un acte de concert i declamació a càrrec dels artistes de L'Hora Catalana. El tenor Biarnés va cantar les sardanes "Aromes de Caralt" i "Barcelona", i la cançó "Pel teu amor"; la senyoreta Roseta Moreno cantà la sardana de "Cançó d'amor i de guerra"; la senyora Santolària i el senyor Carulla, el duo còmic de la mateixa obra; el senyor S. Bosc va recitar la poesia "Lloanga a la llengua catalana"; la senyoreta Bartomeu, acompanyada al piano per la senyoreta Cases, va cantar la sardana "El saltiró de la cardina"; el duetto Santo-Ferry representà els dos còmics "La font del Xirineu", "Els focs artificials" i "Cobles de circumstàncies"; el senyor Joan Ferrer va recitar la poesia "El cobert"; el se-

nyor Torrabadella, la titulada "Flors"; el senyor Silvestre va cantar el número "L'ocellaire", d'una revista que té en preparació el quadre escènic del CENTRE: "Viatge del Born al Plata a dintre d'una sabata", original dels senyors Ferrer i Huguet. L'audició va acabar amb l'execució del "Himne a Barcelona", lletra de Josep M.ª Segarra i música del mestre Martínez Valls, per tots els elements de L'Hora, actuant de solista el tenor senyor Quibús. Els números de cant van ésser acompanyats al piano pel mestre Pere Bosc, director de l'Escola de Música del CENTRE.

Després, en el saló-blanc, va tocar-se una tanda de sardanes per la cobla L'Empordanesa, les quals van ésser ballades amb dalit per gran nombre de senyorettes i homes. La festa, que fou brillantíssima, va terminar amb un lluit ball de societat.

—Es rebé un telegrama de Concepció de l'Uruguai (Entre Rios), firmat pel senyor Julià Molinari i un grup de catalans residents allà, expressant la seva adhesió a l'homenatge retut a L'Hora Catalana.

Un telefonema amb semblant sentit fou rebut d'un grup de socis del Centre Català de Cultura, de La Plata.

Entre els concorrents a l'àpat es van rifar dos polvoritzadors, en forma d'aparell telefònic, obsequi de la Perfumeria Rubio, i un rellotge despertador de la Casa Escasany.

La casa importadora Balsells Germans i Cervera, d'aquesta ciutat, va regalar 100 empolles del seu acreditat "Vi Montsant" per a l'àpat commemoratiu de l'aniversari de L'Hora Catalana.

DIADA DE TOTS SANTS

La Companyia Infantil de la senyora Pagano va actuar en el CENTRE CATALÀ

La diada de Tots Sants, enguany, va ésser celebrada per la nostra entitat amb la tradicional rifa de pollastres, pauletets, tortells i vi ranci. Amb aquest motiu va organitzar-se, a la tarda, una festa que es veié molt concorreguda.

L'Esbart Dansaire del CENTRE, dirigit pel senyor Francesc Granollers, va executar amb precisió el Ball de les gitanes del Vallès, el Ball pla d'Alunyà i l'Espanyalet d'Espanyola.

El Quadre Escènic va representar la comèdia en un acte, de J. Pous i Pagès, "Un cop d'Estat", la qual fou interpretada per la senyora Soler, les senyoreta Ginestà i Picó i els senyors Planas, Carulla, Huguet i Mulet, tots els quals van ésser molt aplaudits. Dirigi acuradament l'escena el senyor Silvestre.

La nena Elsa Fàbregas i el nen Joanet Ferrer van recitar algunes poesies i monòlegs que causaren verdadera delectació al públic.

Finalment, la Companyia Infantil que amb tan gran succés dirigeix la eximia actriu argentina senyora Angelina Pagano, va traslladar-se, amb son propi atreç, vestuari i decorat al CENTRE CATALÀ per oferir a les famílies dels socis i especialment als infants, una representació de la rondalla de Perrault escenificada per Tomàs Borràs i Valentí de Pedro, "El gato con botas". L'execució que de l'obra van donar els petits actrius i actors de la Companyia Pagano, va ploure moltíssim a tothom, i tots ells van ésser objecte de grans demostracions d'afecte i simpatia. Va encarnar amb mestria el paper de protagonista la senyoreta Maria A. Navarro i van acompanyar-la encertadament en la representació les demés nenes i nois de la companyia.

En acabar la funció, els aplaudiments del públic obligaren la senyora Angelina Pagano a eixir a l'escena, tributant-se-li llavors una gran ovació.

**LLIBRES
REVISTES
DIARIS**

PUBLICACIONS
CATALANES
EN GENERAL

**D. ALVAREZ 2622
BUENOS AIRES**

Representant a
Rosari de Sta. Fe

CONRAD TORRA RIOJA 1889

VETLLADES INTIMES

Recital de cant per la senyora Elisa Ramoneda Julià de Ruiz, acompanyada al piano per la senyoreta Cèlia Fons

El dia 7 de novembre, a les 21.30 hores, es realitzà en el saló d'audicions del CENTRE la X de les Vetllades Intimes, que va consistir en un recital de cant a càrrec de la celebrada soprano barcelonina senyora Elisa Ramoneda de Ruiz, acompanyada al piano per la senyoreta Cèlia Fons.

La gentil Elisa Ramoneda va palesar una vegada més les seves facultats de veu i d'expressió lírica a través d'un programa molt variat i escollit que comprenia autors clàssics i moderns, entre els quals no faltaven els catalans i argentins. Aries de "La serva padrona", de Paisiello, i de "Le nozze di Figaro", de Mozart; els *Lieder* "O del mio amato ben", de Donandj; "Pur dicesti o bocca bella", de Lotti, i "L'absente", de Beethoven, formaven la primera part del programa; a continuació venien obres dels autors catalans Toldrà, Lozano, Pahissa i senyoreta Montserrat Campmany — qui era ben coneguda com a compositora a Buenos Aires i ara acaba d'assolir un èxit remarcable a l'Exposició de Barcelona amb l'estrena de la seva obra "Visió simfònica" — que foren molt ben triades i executades. I finalment, figuraven autors moderníssims, com López Buchardo, Respighi, Pallemmaerts i Gómez.

La pianista acompanyant, senyoreta Cèlia Fons, va compartir amb tota justícia els aplaudiments xardorosos de la Vetllada amb la cantatriu senyora Elisa Ramoneda Julià de Ruiz.

NOTES

Com havíem anunciat, el primer de novembre va inaugurar-se en el CENTRE CATALÀ una vitrina d'exposició i venda permanent de llibres catalans, on es troben les obres cabdals, i sobretot les últimes novetats, de la producció literària, artística i científica en llengua catalana. Socis i no socis de la nostra entitat poden examinar i adquirir allà els llibres que desitgin. Aquesta nova iniciativa cultural ha estat molt celebrada entre els concurrents habituals del CENTRE.

—La Comissió Directiva del CENTRE ha acordat oferir al seu president, doctor Rafael Valls, un àpat de comiat i de companyonia amb motiu del pròxim viatge a Europa que realitzarà el doctor Valls. L'obsequi tindrà lloc a l'estatge social el dissabte dia 14 de desembre, al vespre, i servirà per a retre testimoniatge d'afecte i agraiment al benvolgut compatriota per la meritòria tasca que ha desplegat com a capítol de la nostra entitat.

S'aprofitarà l'avinentesa per a fer ofrena al doctor Valls d'un artístic pergami signat per socis del CENTRE CATALÀ i amics de l'obsequiat.

—El dissabte dia 23 del corrent, es va representar per primera vegada a la nostra entitat el drama de Millàs Raurell "La llotja". En parlarem en el número vinent.

—El divendres dia 29, a les 21.30, es realitzarà la XI Vetllada Intima, que estarà a càrrec del Trio Catalònia del CENTRE, ja aplaudit en altres avinenteses, constituït pels senyors A. Margalet (violí), J. Castellví (violoncel) i Pere Bosc (piano).

—El nostre consoci senyor Joan Sanmartí, qui continua viatjant per Espanya, ha tingut la gentilesa de remetre al CENTRE CATALÀ un magnífic Album de l'Exposició Ibero-Americana de Sevilla i una vista general, superba, de l'Exposició Internacional de Barcelona.

—Ha mort a Buenos Aires, el 17 d'aquest mes, el senyor Joan Roca Alemany (q. e. d.), pare dels nostres apreciats consocis se-

nyors Roca Amat. Rebin aquests i demés família el nostre condol.

—També ha traspassat fa pocs dies la distingida esposa (q. e. d.) de nostre benvolgut consoci senyor Damás Amat, a qui fem arribar l'expressió del nostre sentiment.

Centre Català de Cultura de La Plata

Els diversos actes celebrats el mes d'octubre prop-passat en el Centre Català de Cultura, de La Plata, assoliren un sorollós èxit. El dia 6, l'Agrupació Atlètica de l'entitat presentà un programa que merequé l'aprovació dels nombrosos assistents a l'acte, i que consistí en recitació de monòlegs, jocs de prestidigitació i audició de música. El resultat econòmic de la festa fou molt satisfactori, ço que permetrà a l'agrupació d'introduir millores per a facilitar el seu desenvolupament.

La segona festa fou donada el dia 20, consistent en una funció teatral dedicada a la senyoreta Celina Fiol, del quadre escènic del Centre. El local fou estret pera donar cabuda a la molta gent que hi assistí amb desig de exterioritzar la seva simpatia per la beneficiada, qui fou objecte de grans manifestacions d'estimació acompanyades de valiosos obsequis, contribuint a donar una nota pintoresca un vol de coloms portant al coll entrellaçades les cintes catalana i argentina, als quals se donà llibertat dins del local en el moment d'acabar-se la representació.

En resum, una festa que deixà grats records a la nombrosa concurrència.

Durant el mes de novembre, el quadre escènic representarà la comèdia de M. Giol "La santa".

S'està organitzant igualment una festa que's denominarà Festa d'Infants i Flors, en la que hi prendran part nens i nenes del Centre, amb recitació de monòlegs, diàlegs, poesies, etc.

Centre Català, de Rosario

El mes passat va celebrar-se en aquesta entitat un concert amb el concurs de la Schola Orpheònica del Centre i del Quartet Güell.

El programa va ésser el següent:

Primera part: "Sota de l'olm", E. Morera; "Motet op. 102, J. S. Bach; "Els tres tambors", Lambert; "Brindis", Mozart (per la Schola Orpheònica). — Segona part: "Rondalla", Garreta; Adagi da la Sonata "Patètica", Beethoven; "Preludi", Jarnefett; "Asturias", Albènz; "Davant de la Verge", Morera; Andante op. 11, Tschaikowsky; "Córdoba", Albènz; "Moment musical", Schubert (pel Quartet Güell). — Tercera part: "Serenata", Franz Otto; "Els remers del Volga" (estrena), Burgault-Ducoudray; "Fum, fum, fum" (estrena), Más i Serracant; "La muerte del Payador", J. B. Massa (per la Schola Orpheònica).

El concert va resultar una enlairada nota d'art, elogiada unànimament per la premsa de Rosario.

Casal Català, de Tucuman

A primers de novembre va inaugurar-se en aquesta societat una remarcable exposició de pintures de l'artista argentina senyora Maria Elena de la Roza Astorga.

La pintora senyora de la Roza Astorga, nascuda a San Juan i educada a Itàlia, a l'escola clàssica, ha oferit alguns paisatges de gran riquesa de color i plens d'emoció estètica, que van ésser molt lloats per la crítica.

Centre Català, de Santa Fe

Ha acabat el torneig d'escacs que s'ha celebrat en aquesta entitat, entre els seus consocis. Els resultats han estat el següent:

Primera categoria: Josep Almoynier, 5 punts; Joan Almoynier, 3; Miquel Gimbernat, 2; Esteve Domingo, 2. A la segona categoria va assolir el primer lloc E. Puigbonet, amb 11 punts; i a la tercera categoria, A. Dumont, amb 5 ½ punts.

Després de la classificació, va realitzar-se la distribució des premis als vencedors de cada categoria, d'acord amb les condicions anunciades al concurs.

MUSICA DE F. PASCUAL-AYLLON A BARCELONA

La distingida cantatriu Rosina Tasso, filla de l'il·lustre escultor Torcuato Tasso, va donar un concert a la Sala Mozart, a Barcelona, en el qual va fer conèixer les obres "Tres lírics" i "La molinera de Santibáñez", del músic català, resident a Buenos Aires, senyor F. Pascual-Ayllon, les quals han estat elogiades per tots els crítics musicals de la premsa barcelonina.

La senyoreta Rosina Tasso acaba de presentar-se amb les esmentades obres a la potent estació radiotelefònica de Milà E. I. A. A., on han estat trameses també obres dels músics catalans Morera, Obradors, Longàs i Freixas, i dels músics argentins Williams, Aguirre i altres.

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2°.

U. T. 38, Mayo 6898

ESCRIBANIA

WRIGHT-ROMANELLI

REGISTRO N° 32

Diagonal Sáenz Peña 628, 2°.

U. T. 38, Mayo 6898

DR. RAMON MARTI

Profesor suplente de la Facultad

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2° p.

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

ELOGI DEL CATALA A CATALUNYA DE NOSTRA PARLA

per **Lluís Castelló**

QUAN hom porta a sobre la pols d'altres viarans que no son els familiars de la terra nadiua, hom arriba a fer-se una filosofia especial i personal sobre totes les coses, i, particularment, en ço que pertany a la seva condició d'estrangeritzat amb relació als que saberen ajustar la vida llur a la uniformitat de un escenari perpetu.

Aquella filosofia mena sovint a fer un balanç de la pròpia situació i les comparances sorgeixen inevitables, i, mantes vegades, quasi doloroses. Sobre tot, en fixar l'atenció en els que romangueren sempre als voltants del caliu pairal, hom experimenta un trasbals desconcertant i insòlit: el descobriment d'una mena de presbícia que ens permet veure amb claretat i nitidesa, des de lluny, aquelles imatges que d'aprop, veíem borroses i sense relleu.

Amb quina petulància es sol mirar als que es queden, en el moment emotiu del comiat! Orgullós d'ésser l'excepció, el que se'n va mira als que es queden amb un esguard presumtuós d'home superior, d'home assenyalat per un índex diví per degustar la mel del desconegut i de l'aventura, guardada en l'ànfora d'or de les il·lusions, per premiar l'ardidesa dels herois.

Peró, més tard...

Jo sento una sincera, una profunda admiració per als que han possehit la suprema saviesa i la reposada serenitat de deixar-se envellir en el lloc de naixença. Si un temps els he cregut estrets d'esperit i mancats d'ales, que em perdonin; avui, en evocar-los, els veig amb l'auréola, plena de santedat, dels patriarques.

Els són els que no han errat el camí; els que han sabut caminar amb la majestat dels veritables patricis; els que han ordenat la vida llur al ritme plàcid de les can-

çons de bressol; que han sofert, en pròpia carn, les engúnies de la pàtria; que han comprès la bellesa d'ésser sempre un mateix; que han mesurat llurs inquietuds amb la mida serena de la raó; que han sabut veure el paisatge sempre igual, amb ulls cada dia diferents; que han descobert el matis, variat sempre, de cada moment i de cada hora; que han preferit gaudir a enyorar; que han viscut i no rodat, i, més que tot, que han tingut el coratge de mirar al temps cara a cara...

Heus ací el que jo crec el principal heroisme. Afrontar el temps que passa amb l'estoica serenitat que ells ho fan, és mirar sense defallir, la mort que s'apropa... Voleu una voluptuositat més refinada i més heroica?

L'espectre és sempre al seu davant. L'infant mira l'adult; aquest l'home; l'home fet i vigorós al vellet decrepit que pren el sol en el banc de la plaça... Hom pot triar per endavant el setí per reposar en la vellesa i el lloc on caure definitivament... Nosaltres? Nosaltres, no; l'imatge de la vellesa d'altri no ens comou gran cosa, puix no ens és familiar.

A més, ells han aprofitat tota la llavor... Llur esforç, àdhuc indiferent, sempre ha estat constructiu, i, de mica en mica, han anat modelant l'ànima de la Catalunya actual, brollant de desigs i plena d'ideals màxims.

De llur treball, de llur repòs, de llur esbarjo, ha quedat sempre quelcom de profit sobre la terra mare... D'això els som deutors; perquè nosaltres havem caigut en aquell precepte bramànic que diu: "Qui sembla la llavor en camp d'altri, perd el fruit".

EM trobava dies enrera entre un nucli de persones de visita a casa, i un dels presents, comentant el número de CATALONIA que jo havia rebut, em digué que no coneixia el carrer de Ferran del grabat que publicava la revista, amb tot i tenir a la memòria tots els noms dels carrers i carretons de Barcelona.

Li digué llavors que es referia al carrer anomenat per molts "carrer Ferran". Extranysa de l'interpellant: "Es a dir que "Ferran" és Ferran?" "Si senyor", vaig contestar.

Una senyora present intervingué dient: "Avui no sé com parlen alguns catalans; no se'ls entén; tenen cada paraula rara que mai havia sentit". "Senyora, vaig contestar, si vostè no les entén és perquè mai s'havia curat d'estudiar amb atenció el seu idioma i d'aquí la sèrie de barbarismes que vostè i molts cometen en enraonar. En expressar-se no fan més que una barreja de català i de castellà". "És que la gran majoria, em digué ella, parla com jo i sols era la gent del camp o de la muntanya que s'expressava com s'expressen avui dia alguns catalans, però la gent fina no enraona d'aquesta manera". "No hi ha dubte, vaig contestar, que fóra de ciutat l'idioma català es parla amb més puresa perquè no ha sofert la invasió de l'element castellà, el qual dins de les poblacions de major densitat ha introduït les modalitats pròpies de l'idioma importat, i d'aquí ve la degeneració del català en boca dels que no es preocupen de llegir revistes i llibres escrits en llengua nadiua, i que sols parlen de oïdo. Aquesta gent fina a la qual se refereix, diu: "sellu", "numeros", "luju", "isla", "menus", "riesgu", "medida", "retratu", "surtidó", "linea", "altura", "manera", "aplausu", "olvidà", en comptes de dir "segell", "nombrós", "luxe", "illa", "menys", "rise", "mesura", "retrat", "brollador", "línia", "alçària", "faisó", "aplaudiment", "oblidar", etc., etc.

Amb el que demostren ignorància de la pròpia llengua, quan el coneixement no sols dels seus vocables sinó també de la seva sintàxis, revela la cultura de qui la parla. Hi ha molt a fer indubtablement, per arribar a la conquesta de la purificació del llenguatge, emprò s'observa des de fa temps un notable progrés en aquest sentit. Trobant-me darrerament a Barcelona, vaig tenir ocasió de comprovar-ho, i temps vindrà que vostè mateixa, senyora, parlarà com aquests catalans que diu no entendre avui dia i quasi restarà avergonyida en recordar la forma com s'expressava en el temps passat.

E. GEORGE.

8 HERMANOS
FREIXAS Y CIA B. AIRES

PALACIO REAL DE MADRID

PROVEEDORES DE LA REAL CASA

The advertisement features a central illustration of the Palacio Real de Madrid, a grand neoclassical building with a central dome and multiple wings. Above the building is a coat of arms with a crown. To the left of the building is a bottle of wine with a label that includes the number '8'. The text is arranged in a rectangular frame around the central image.

Ah que no sabeu què li passà a aquell vailet desmanegat, de calça curta, que el motejaren amb el nom d'Esparverot? Ben segur que no, i per això, us ho explicaré.

Esparverot, era força dolent i molt entremaliat.

Tenia la fallera de cercar nius i espatllar-los, quan no hi trobava els ocellets plomats. Si els pobrissons tot just tenien borrisol, els matava, i si només hi havia ous, aixafava el niu.

En les seves malifetes, l'acompanyava un amicot, un xic covard i tan mala ànima com ell. Tan bon punt els ocellets del contorn els veien venir, amb un piular tristoï s'avisaven els uns als altres. Per entre mig de les mates i pel cim dels branquillons, revolaven desesperats piupinejant així:

—Ja son ací els dimonis. Correm, cuitem els nostres nius que els assassins s'apropen.

Després es feia el silenci, i aquells dos faritzeus, ni en els arbres més alterosos, ni en les més espesses bardisses hi deixaven niu sencer. Quan trobaven els ocellets plomats, els venien o se'ls menjaven. Si eren cantaires, els deixaven vius i amb un filferro roent els feien cecs, i els engaviaven per vendre'ls després.

Aquell dia triaren el fondal de la Ferrera, el lloc més joliu de tots els voltants. A banda i banda del rieral, la boscúria era tan atapeïda, que el sol amb prou feines podia entrar-hi. Pollaneres i oms, roures i alzines i un bon xic més alts que l'alzària de l'home, mates de bruc i d'arboç i bardissals de tota mena. Si n'hi havien de niuets!...

Els dos diables, es fregaren les mans de contents i es disposaren a fer-ne neteja.

Ara, es bo que us digui que uns dies abans el ocells es posaren d'acord, en defensa de llurs vides. Rossinyols, pinsans, passarells, verdums, cardines, pigots y garrons, és reuniren per veure la millor manera de deslliurar-se de la persecució d'Esparverot.

Llarg temps estigueren discutint i cadascú hi digué la seva, però... ai! no veieren pas solució al perill que els menaçava. Quan la reunió s'anava a dissoldre, salta un pinsà tot aixerit i encerta el greu problema.

—Escolteu, companys — digué. — Fa-

ESPARVEROT

DIBUIX DE MACAYA CANTÓ

rem una cosa que em sembla que haurà de sortir bé.

Y dirigint-se al pigot més gros, li parlà així:

—Tu, pigot, que tens el bec fort i fas el niu en els esvorancs i forats de les soques, ets el que ha de dur a terme el bon resultat de la defensa nostra.

—Com? Explica't! — demanaren tots.

—Molt senzill—continuà el pinsà.—Quan Esparverot arribi, tots nosaltres revolarem a l'entorn del niu del pigot, fent força piupineig per cridar-li l'atenció i distreure'l

dels altres nius. Tu, pigot, que ja seràs a dins del teu, quan ell fiqui la mà en el forat, el piques com tu saps, imitant el fiblot de la serp. Ell s'espantarà i fugirà tot seguit.

—Bonica idea! — tots corejaren.

I ja posats d'acord, se n'anaren alegros cap a llurs nius.

Tornant a Esparverot i el seu company, els trobem encara fregant-se les mans de goig, en escaure's sota el roure, on la xerradissa dels ocells eixordava.

—Veus? digué Esparverot.—Al bell cim

de la soca hi ha el forat d'un niu de pigots.

—Tens raó — contestà el company.

—Pugem-hi? — digué Esparverot.

—Puja-hi tu.

—Tens por?

—Sí, perquè en els nius de pigots, sol haver-hi serps ajocades.

—Fuig, covard! Qui t'ha enganyat?

I traient-se en un moment les espardeñyes, començà a enfilar-se roure amunt.

El seu company, que es quedà a baix cabadat, tornà a dir-li:

—Esparverot, no hi fiquis la mà. Has sentits els ocells quina cridoria feien a la vora del forat? Hi ha una serp, hi ha una serp.

L'Esparverot, per fer el valent, seguí pujant sense contestar-li, però... ni mai que li hagués dit allò dels ocells.

—Potser sí serà veritat — es digué.

I li entrà una mica de por, quan ja es trobava prop del forat.

Ara, per no semblar poruc davant del company, passés el que passés, no recularia pas. De primer antuvi, palpejà les vores del forat. Després hi acostà l'orella i es quedà una estona escoltant.

El company, que veia les precaucions que prenia Esparverot, tornà a cridarli:

—Tens por? No hi fiquis la mà, sents?

Aleshores, Esparverot, ja no esperà més i resoltament hi ficà la mà. El pigot, que l'estava espiant, li clavà el bec, i un crit de...

—Tens raó; hi ha una serp, hi ha una serp! — baixà esllavisant-se per la soca. Per poder arribar més aviat a baix, es deixà caure al cim d'un tany novell, aixonant-lo. El tany s'esqueixa i Esparverot anà a raure al cim d'ures mates de bruc, tallades de poc, clavant-s'hi de coll, en una de les punxagudes arestes. Ni un ail pogué fer.

Quin espant el del seu company, en veure el doll de sang que li rajava del coll!... No atinà pas a auxiliar-lo i fugí corrents a avisar els pares d'Esparverot, que en aquell moment batien el blat a l'era.

—Correu, veniu, afanyen-vos!...

—Què hi ha? Què passa? — digueren els pares.

—Que el vostre fill, el vostre noi...

—Diga-ho d'un cop.

—Que el vostre noi ha près mal.

—A on?

—A la Fanera.

Tot seguit hi anaren i un cop allà... ai Verge Santíssima, el que veieren!... Quin davessall de sang!...

Amb molta de cura l'aixecaren i a corre-cuita se l'endugueren cap a casa seva.

El metge, quan el vaié, arrufà el nas, tot dient-los que es tractava d'un cas delicadíssim. Una aresta de bruc li havia entrat pel sotabarba i li havia partit la llengua i difícilment tornaria a enraonar.

Quant temps i temps necessità per guarir-se! Mesos i mesos sense poder menjar. Llet i sempre llet.

—Hi tornaràs mai més a cercar nius?

I ell, que encara no podia moure la llengua, amb el cap els feia que no, que mai més no hi tornaria.

Heus ací l'escarment que rebé l'Esparverot espatllanius.

M. BANDRANAS PALA.

—:o:—

PANIC

d'Apeles Mestres

I

R'FOUN-SE'N dels valents que li diguin que mai no han sabut què cosa es por! —va dir-me el moliner de Sant Just de Vallcorba. — Jo, mal m'està el dir-ho, m'hi puc fer passar per valent, perquè he sentit xiular bales, m'he trobat en incendis i riades d'aquelles que fan posar pell de gallina al més pintat, i mai havia sabut de quin color anava vestida la por... fins al dia que vaig saber-ho.

Sí, no m'en amago; jo he passat unes hores de por, d'espetegar de dents i de tremolar com la fulla al arbre, i al que s'en rigui no li desitjo sinó que es trobi en un cas semblant a aquell en que vaig trobar-me.

Com el tó en que parlava el moliner va picar-me la curiositat, vaig suplicar-li que em referís aquell cas tan horripilant, presentit que la relació valdria la pena d'ésser escoltada i escrita en bona lletra a fi de que passés a la posterioritat.

II

Vivia aquí al poble, anys enrera, una vella que li deien la Xibeca, i a qui tothom tenia per bruixa. Si era bruixa o no ho era... és cosa seva, no m'hi fico; ja deu haver-ne donat compte a Déu o al diable.

Li adverteixo que jo no hi he cregut mai en bruixes, però, la veritat, aquella vellota tenia una manera de mirar-vos que un hom més s'hauria estimat trepitjar una argelaga que no pas topar-se amb ella pel camí.

El fet és que, per sí o per no, a tothom feia una certa basarda, i que quan ella, al passar per un hort deia: "quines cols més maques!" o al passar un corral deia "quina gallina més fanosa!", tothom s'afa-

nyava a donar-li, perquè tenien per cert que si no li donaven, també malmiraria les cols o la gallina i acabarien per morir-se.

I de això vivia. Potser els tontos eren els altres, no m'hi fico; però com tot el poble creia que quan s'esguerrava una llocada, s'assecava un fruiter, s'en malaltia una vaca, o es moria un matxo era malvolença de la Xibeca, tothom li feia la garagara tot senyant-se darrera d'ella per lo que pogués ésser.

Un dia la Xibeca va caure malalta — jo crec que de vellesa — i al sentdemà va tancar el ànec, vull dir que va fer l'últim badall.

A enmortallar-la, ficarla a la caixa i encendre-li un parell de ciris, alguns veïns van prestar-s'hi de bona o mala gana; ara, a veïllar el cadàver a la nit no va haver-hi ningú que si vegés amb cor.

Ah, no! passar la nit amb la morta, a riscos de que sortís la seva ànima a fer-ne alguna, o que el diable vingué a endur-se-la... això no, ningú va sentir-se prou valent per arriscar-s'hi.

Però, francament, tenir un mort al poble i deixar-li passar sol la darrera nit sense que ringú s'atrevis a veïllar-lo, no era una vergonya pel poble?

—Quedem-nos-hi nosaltres? — vaig dir, cremat, al Quim, el ferrer, un trempat que sempre havia donat proves d'ésser tant valent com jo.

—Si t'hi quedes tú, per què no? — va respondre'm.

—Doncs ja hi estem anant; i veuràs com a nosaltres ni ens surt cap ànima ni se'ns apareixi el diable.

—A fe m'agradaria.

—A mí també; podriem dir que hem vist una cosa nova.

I arribada la nit, ens en pugem a la cambra on feia el cos de la Xibeca. La veritat és que amb els ulls mig oberts, amb aquell nas de ganxo i amb aquella rialleta que li apuntava als llavis, tot això vist a la claror d'aquells dos ciris i entre aquella quietut era prou, i massa, per donar basarda a qualsevol que no hagués sigut el ferrer i jo.

Al principi cal dir-ho, ens ho varem pendre amb mol respecte, però de mica en mica i així com avençava la nit, varem anar encenent un cigarret darrera l'altre en el flam del ciri i ens varem posar a contar contes i fins bromejar de les ànimes i del dimoni.

III

Déu sap quina hora seria, i de tan tranquils que hi estàvem fins ens començava a azafar son, quan, de sobte, sentim a baix, sota nostre, una mena de remor estranya que ens va fer parar l'orella.

—Què hi ha a baix? — varem dir-nos...

—A la casa no hi ha ningú... Ningú pot haver entrat perquè hem tancat la porta...

—N'estàs ben segur?

—Si tú mateix has posat la balda.

—Si ho baixéssim a mirar?...

I entretant aquella remor tan estranya anava creixent, creixent... Ara semblava allunyar-se, ara acostar-se... Ara semblava sentir-se al peu de l'escala...

Era com un soroll de ferro arrossegant-se... què li diré jo? era... Ja deu haver sentit contar que les ànimes en pena surten arrossegant una cadena, veritat? Doncs era talment això.

Comencem a pensar si realment l'ànima d'aquella pecadora havia anat a l'infern d'on la feien tornar a purgar els seus pecats, si havia entrat, com solen entrar les ànimes, sense obrir la porta, si rodava per baix, si anava a pujar escales amunt, si de cop ens anava a comparèixer... Vaja, no s'en rigui, perquè si s'hagués trobat en el nostre lloc, se li haurien glaçat les sangs. Se li haurien assentat les barres, i ni esma hauria tingut per dir parenostres.

Aquella, es dir, aquelles hores que va durar aquell suplici, ens va semblar no anys, centúries; jo crec que fins ens vàrem envellir. Clavats i reblats al banc on séiem com dos ninots de pedra marbre, va trobar-nos el nou dia. En fi, comença clarejar; a fora va començar-se a sentir cantar ocells, va sentir-se senyolar la missa matinal, passar matxos al so de picarols, veus humanes...

El soroll misteriós seguia de la mateixa manera, però llavors, lluny de fer-nos por, va omplir-nos de indignació.

—Ara sabrem què redimoni és aqueixa música! — vàrem exclamar, sentint-nos més valents que mai; i ens vàrem precipitar escales avall.

IV

—I bé? — vaig preguntar amb impaciència.

—Maleït siga!... Vol saber què era l'ànima? Era el porc — parlant amb perdó — el porc de la Xibeca, que, com ningú no s'havia recordat d'ell, buscant i rebuscant d'aquí i d'allà, havia ficat el cap, orelles i tot, en un calderó, i després no va poder-lo treure. I fent-lo rodolar a rossegons per tota la casa va passar bona part de la nit, la mala bèstia!... No val ell la por que ens a fet passar, al ferrer i a mí, que mai no la havíem coneguda.

Lo mejor en

Alta Calidad

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Rivadavia 878

Dr. José Alberto Sená

OCULISTA

Enfermedades de los ojos. Operaciones.
Anteojos

TUCUMAN 1661

U. T. 37 Rivadavia 6894

DE 15 A 17 HORAS

El trasllat del cor de la Seu de Barcelona

de la pàgina 17

de Barcelona no és una cosa intangible. Creiem haver-ho demostrat. Però no ens fem la il·lusió de convèncer els nostres fetixistes. Un polemista aguerrit qualificava recentment de barroera curtedad d'enteniment de la realitat la opinió dels qui no poden pensar com ell. Nosaltres això no ho direm; però direm una altra cosa: Els nostres fetixistes es convenceran que és raonable traslladar el cor de la nostre Catedral el dia que tindran en compte més els fets que les fórmules; que faran menys literatura filosòfica i més crítica artística."

El cor actual de la Catedral de Barcelona fou començat com he dit l'any 1390 o sigui cent dos anys després d'ésser començat el temple, el tercer que amb caràcter de Catedral sota el pontificat del bisbe Bernat Pelegrí i regnant el Rei Jaume II el Just, s'erigí en el mateix lloc.

En l'any 1394, l'escultor Pere Ça Anglada, vingut de Flandes, treballà en l'obra de fusteria que enlestí l'any 1399. Sembla que el cor en sa primera època tingué un sol rengle de cadires. Després, l'any 1456, Mestre Macià Bonafè començà un nou cadirat compost de 48 seients que es col·locaren davant dels primitius. En aquesta obra hi coadjuvaren Mestre Miquel Luger, alemany, i Mestres Joan Fredrich, Pere Borredà, Joan Casal, Pere Torrent i altres. Més endavant, en temps del Bisbe Pere Garcia (1493) s'esculpeixen els bancs amb respatlens de pedra que ostenten son escut i per fi l'any 1519 amb motiu d'ésser aplegat a Barcelona el Capítol del Toisó, s'hi apliquen nous plafons de fusta amb les armes dels cavallers de l'ordre.

D'aquesta època, són probablement les cornises i columnetes plateresques del cadirat superior igual que les talles amb escenes de la Vida de Jesús dels extrems.

Forçosament aquesta diversitat d'èpoques, ordes i modificacions ha d'oferir en certs indrets irregularitats que en ésser traslladat el cor, seran reparades amb la cura que es posa avui en el tractament de tota obra artística. No hi ha dubte que tots els amants de l'art amb esperit ampli i serena opinió, veuran amb delectança aquesta nova empena de reformes de les obres bel·les de la nostra gran ciutat que pugna per posar-se al nivell de les més avançades del Món.

Que no és cap disbarat ni menys cap sacrilegi el trasllat del cor al Presbiteri ho proven les importants opinions de persones autaritzades.

Folch i Torres, diu que "la posició actual del cor de la nostra Seu, és la que li donaren els darrers constructors del temple a la fi del segle XIV". Ço vol dir que tal vegada creu com el Pare Villanueva en son "Viaje Literario" que primitivament el cor era en el presbiteri.

Alexandre Soler i March ha escrit: "A la nostre Catedral no li escau el cor al centre. Això la perjudica més que a qual-sevulga d'altra".

Rafel Benet assegura que tret el cor central, l'arquitectura de la Seu guanyaria extraordinàriament, puix podria admirar-se sense obstacles de cap mena.

I per fi l'esmentat Folch i Torres confessa que el cor en el Presbiteri seria evidentment no ja una gran propietat sinó d'una gran bellesa.

Per altra part una munió de crítics i arquitectes s'oposa al trasllat donant com a sola raó la intangibilitat del cor actual.

Fa riure oír parlar d'intangibilitat en aquests temps que ens demostren de manera palesa que avui no hi ha res intangible en el Món.

Tota obra d'art realitzada en altres èpoques que no es cercava com avui un acurat conjunt estàtic, deu oferir-nos el màxim de son rendiment emotiu essent traslladada a llocs més adequats o traient de son engir el que la rebaixa i perjudica. Mils d'exemples en tenim a l'extranger: la Catedral de Colonia per exemple i actualment la de Reims en ésser reconstruïda. Qui negarà que el Palau de Carles V de l'Alhambra tot i tenint un gran valor arquitectònic és un destorb en lloc com el que està emplaçat per treure-li visualitat i esbeltesa a l'obra meravellosa dels alarbs i que si fos possible deuria ésser traslladada a un lloc més apropiat?

Les obres d'art a l'igual que els plats més exquisits de les taules més refinades guanyen molt en la manera d'ésser presentades.

Lloem doncs tot esforç desinteressat que contribueixi a l'enaltiment i a l'esplendor del nostre art patri.

Ramon Caralt.

CASA FITO

Lima 629

U. T. 38, Mayo 4553

CORSES — FAJAS — CORPIÑOS

ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

PELETERIA

— DE —

Maximiliano Pérez

Cerrito 115

U. T. Rivad. 3411

JOSEP HORTA

MEDALLES - ORFEBRERIA - ESMALTS

B. Mitre 744

U. T. 38, Mayo 6828

LA PANIFICADORA "EL MORTERO"

Forn i Pastisseria completa

Cases en la Capital

San Juan 1271 - Guardia Vieja 3759
Gallo 761Varies Sucursals en l'interior del país
Telèfons: Unión T. i Coop. T. en totes
les cases.

FABRE, AMAT i MONTSERRAT

HORA CATALANA

Patrocinada pel

CENTRE CATALÀ

Estació L. R. 2

(RADO PRIETO)

Tots els Diumenges de 12 a 13 h.

Pel vinen mes de Desembre "CATALONIA"
prepara un gran número extraordinari.

Sarà tota una manifestació d'art català

Feu-vos subscriptors i el rebereu gratuïtament

MEL i DERIVATS

Ramoneda Josep, Medrano 461, Mitre 3026.

MARCS i REPRODUCCIONS AL**LLAPIS**

Pou Joaquim, San Juan 1952/62, B. O. 1900

NAFTA, LAMPARES i CALORIFERS

Llobera i Cia., Belgrano 1179, Riv. 5792.

OLIS

"Las Tinajas", B. Irigoyen 566, Riv. 4399.

PEDICUR

Rivas Andreu, Cerrito 76, Mayo 3277.

PELLETERIES

BLANCH LL., ARENGREEN 1044, CABALLITO 0934.

Cañisá i Gil, Paraná 733, Plaza 4218.

Ginestá Amadeu, Cerrito 1171, Plaza 0599.

Orts Miquel A., Talechuanu 219, Lib. 1380.

PEREZ MAXIMILIA, CERRITO 115, RIV. N.º 3441.

Sanahuja Lluís, México 1152. — Mayo 1699

J. Gasio Piñol, Charcas 1650, U. T. 44,

Juncal 2754.

PINTORS i EMPAPERADORS

Caballé Francesc, Paysandú 1038, Flor. 8272

Mas Costa Josep, Anchorena 723, Cuyo 3897

Planas Josep, Av. Alvear 1424, Juncal 6497

PLANOLS i PRESSUPOSTOS

Milá Josep, Chile 1568.

PRODUCTES FARMACEUTICS

Teixidor Ll., Cevallos 456, Mayo 1491, (de Dr. Ferrán).

PORCELLANES, DECORACIO DE

Fisas Josep, Entre Ríos 1803.

SABATERIES

Bases Germans, Santa Fe 2220, Juncal 2595

Gibert Francesc, Belgrano 2901, Mitre 0931

SASTRERIES

Solsona i Del Pino, Suipacha 232, Lib. 0107

TINTORERS

Alba Vda. de J., B. Irigoyen 1118, E.O. 5764

Pellicer Joan, Viamonte 1380, Riv. 3756.

Xandaró Joan, Rivadavia 2190, Cuyo 5851.

Prat A., B. Mitre 3264, Mitre 3932.

Coldeforns Salvador, San Juan 3759, Mitre 4729.

Brunet Fructuós, Belgrano 2978, Mitre 0507

VITRALLS D'ART

Casanova i fills, Miquel, Corrientes 1347/51, Mayo 5459.

Estruch Antoni, Piedras 1019, B. O. 6769.

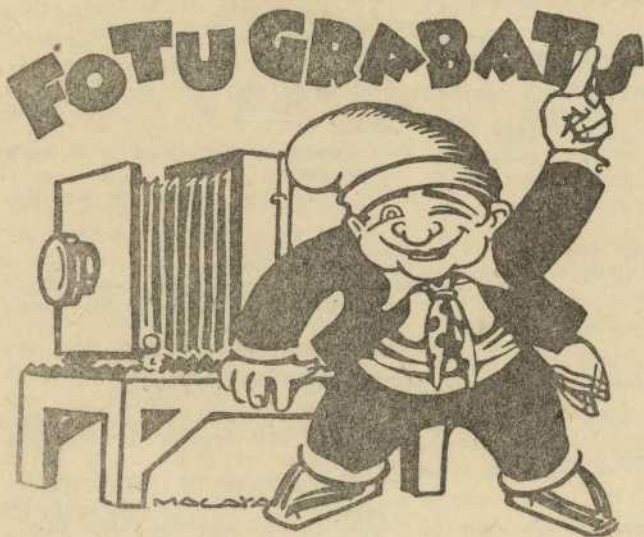
Villafranca Andreu, Chile 1537, Mayo 0867

Soler Josep, Corrientes 4352, Chacrita 2144.

XOCOLATERIES i LUNCH

Canals Narcís, Corrientes 421, Retiro 2970.

"La Pasteur", Corrientes 913, Lib. 0316.

No és dir cap renec, vol dir clixés, lo que serveix per a il·lustrar catàlegs, revistes, etc.

Si vols estar ben servit.

R. MARTIN

CHACABUCO 334

BUENOS AIRES

Casa Eibar

TACUARI 24

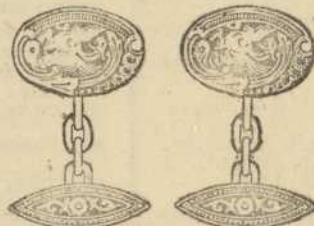
Buenos Aires

Unico concesionario

RAMON CODINA

1960. F. - Prendedor Real Eibar damasquidado en oro puro dibujo Renacimiento fino a \$ 27

161 - Gemelos Real Eibar, damasquinados en oro puro, dibujo fino a . . . \$ 22

Rechace las imitaciones cuya incrustación y merito artístico no tienen ningún valor.

Catálogo se remite al interior

195.-
Lapiz
Real

Eibar, damasquinado en oro puro dibujos muy finos variados a \$ 38.-, 32.- y 28.-

Fábrica de Bebidas sin alcohol

"VITTA"

de

JUAN SANMARTI

Avenida La Plata 2253

U. T. 61 Corrales 0711

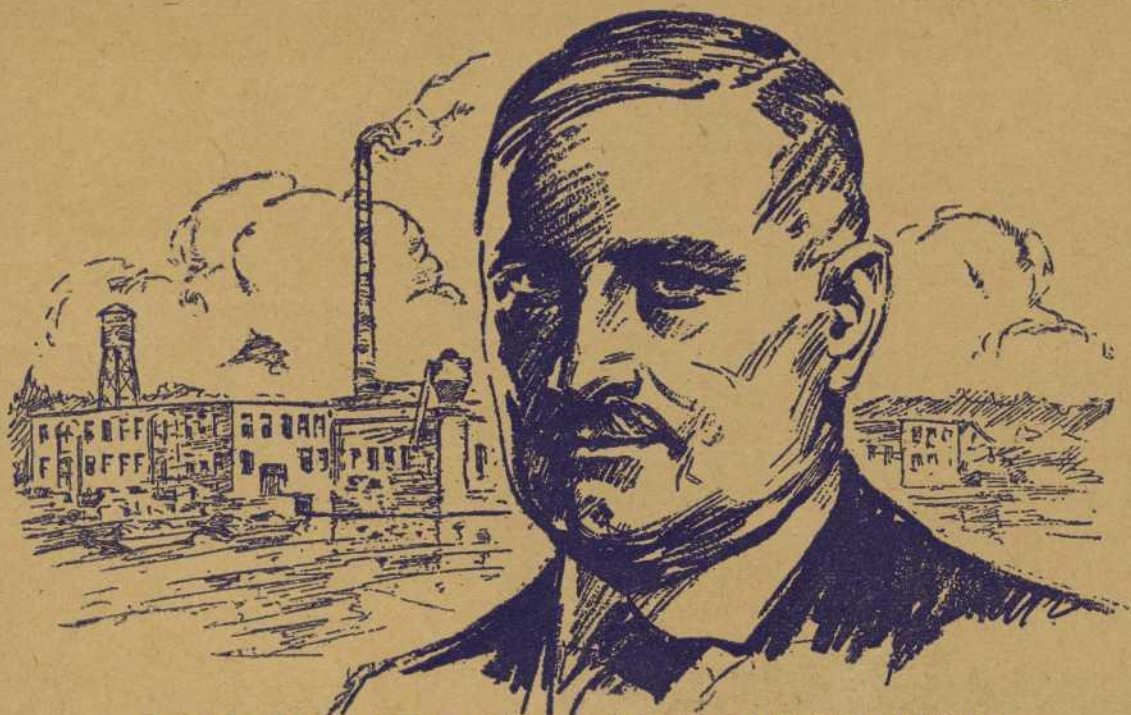
Cop. T. Patricios 313

TALL. GRAFICOS "DAMIANO"

Revistes, Catàlegs, Bicromies, Tricromies, Treballs comercials en general. — Impresors de "CATALONIA".

CORRIENTES 489

U. T. 31, Retiro 2952

No cabe duda que si Vd. se dedicara exclusivamente a su propia industria,
permitiéndonos que le suministremos la energía eléctrica como fuerza motriz
de su maquinaria, sus éxitos se multiplicarían.

¡PIDANOS INFORMES!

COMPANIA HISPANO - AMERICANA DE ELECTRICIDAD

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTO DE
QUEBRACHO

BUENOS AIRES

CONFITERIES

Cerrito 143

Unión Telefónica 38, Mayo 4561

Cooperativa Telef. 2919, Central

"oms"

B.Mitre 2248

Unión Telefónica 47, Cuyo 0909

Cooperativa Telef. 2919, Central

850 - Sarmiento - 850

U. T. 35 - 1572, Central 2920

XAMPANY "CODORNIU"

Acaben de rebre'n une gran remesa.

Tot comprador d'aquest xampany tindrà un obsequi de la "Casa Codorniu"

LICOR "YASILAC"

SERVEI PER A LONX

Qualsevol festa que hagi de celebrar, consulti a la "CASA OMS"

Recomanem el vi d'Alella llegendari, Moscatell de Sitges
i Lágrima Christi, "REAL OPORTO OMS"

Proveu els "BOMBONS" *Fabricació de la Casa*